

ÕPETAJATE LEHT

Laupäev

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

Nr 19

9. mai 1992

hind 2 rbl

Lapsed

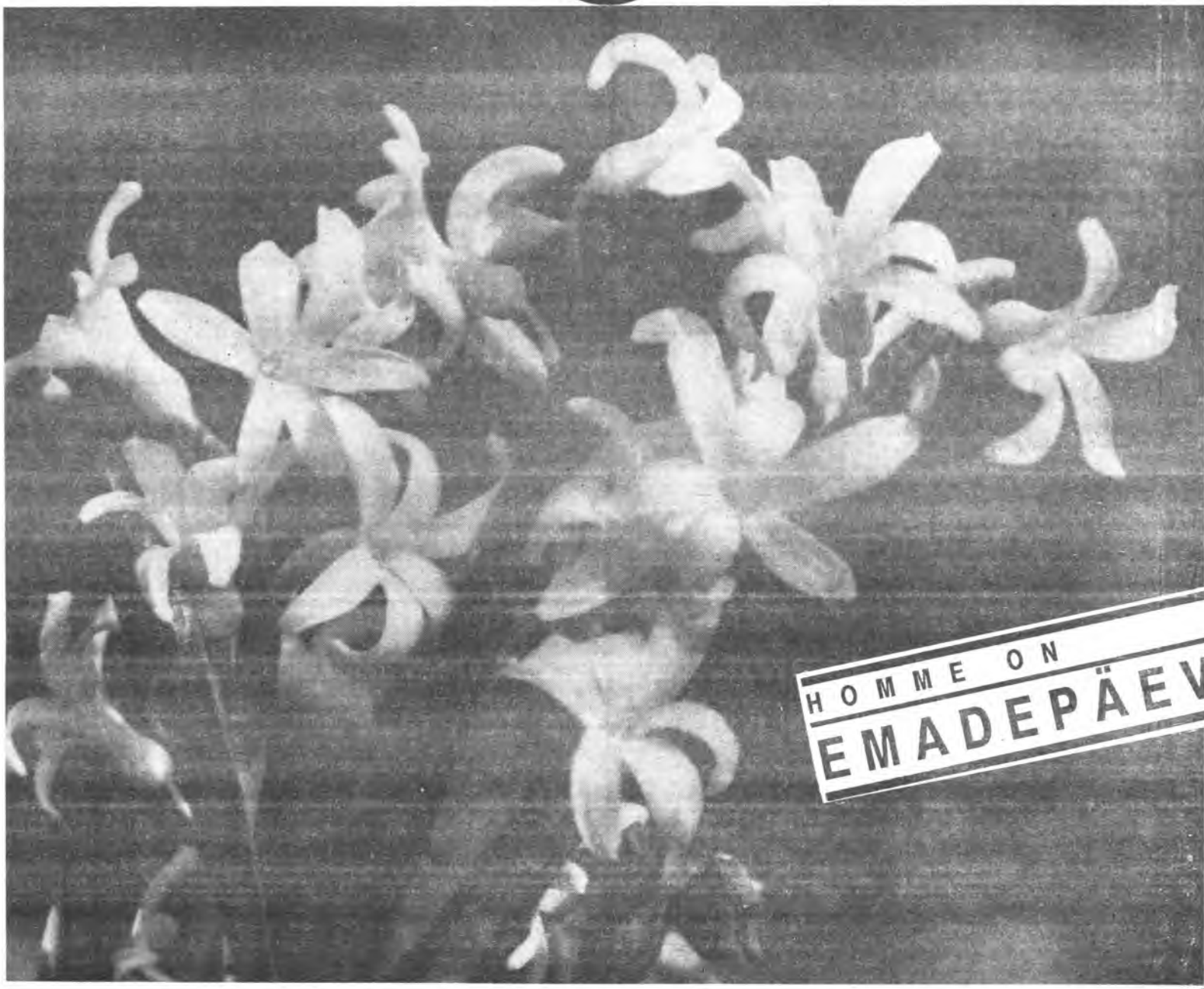
Vanu kirjud lepatriinud
endasid näd aasalt,
õsed õhevil ja kriimud,
vulelõhnad kaasas.

Kättega töid kullerkuppe,
kingadega mulda.
Vaatan lapsi, lillenupe –
tuba täis mul kulda.

kuud kui väiksed tatra-
veskid
peevad jutujahu.
Si nad sõõma istudeski
anna mulle rahu.

"Ema!" – "Ema!" – Pea
käib ringi,
kuulata ei jõua.
Aga kuulamine ongi,
mida laps meilt nõuab.

HELJO MÄND

HOMME ON
EMADEPÄEV

TPÜ valib uut rektorit

Minu taga sulgus TPÜ (s.o Pedl) uks 28 aastat tagasi ja kokkupuuted praegusega on liialt põgusad andmaks hinnanguid või näitamaks näpuga tehnikale. Soovides aga head käekäiku Eesti pedagoogilise hariduse tulevaemale, ütlen:

■ Säilitada tuleks arenemise- ja laiendamispürgimusi, traditsioone, entusiastlikku töötahet ja soovida Eesti õpetajaskonna kujunemiseks.

Arvan, et TPÜ tugevus ongi oma nõrkuses. TPÜs on väga palju oma eriala üdini tundvaid ja armastavaid õppejõude, kes ei taha märgata teisi jumalaid (loe: inimesi) enda kõrval. Domineerib, kuidas õpetada, vähem selgitatakse, miks seda õpilastel vaja on ja kuidas see selgeks õppida, et eri teadmistest moodustuks ühtne elus toimetulemiseks. Lõpetajad on valdavalt head aine-õpetajad, kuid õpetajaks hakatakse alles töökohal õppima,

vähe tuntakse metoodikat ja teoreetilist koolielu.

■ Ootan suurt pööret ainekeskselt isiksusekeskse kooli suunas. Selleks oleks kõigepealt vaja jõuda selgusele, millisele õppekasvatustlikule kontseptsioonile peaks tuginema Eesti haridus, ja lähtuma õppetööst ühtlustatud seisukohtadest, kus oleks ruumi ka alternatiivsusel ja intuitsioonil. See aga eeldab lapse arengupsühholoogia, sotsiaal- ja pedagoogilise psühholoogia õppimist mitte ainult üliõpilastelt.

Õppejõududel peaks olema kohustus stazeerida või töötada, juhendada oma uurimistöö rakendamist koolides.

TPÜ vajab harjutuskooli, kus õpetajad kasutavad erinevaid pedagoogilisi süsteeme ja õppeviise.

Iga TPÜ lõpetaja unistus peaks olema olla õpetaja (mitte mõne firma sekretär, tõlk, kõrgharidusega koduperenaine) ning

ta peaks valdama lisaks 2–3 ainele veel interdistsiplinaarset mõtteviisi ning saama sellekohase ettevalmistuse.

■ Soovin uuele rektorile kuldkalakest, kes suudaks täita kõik võimalikud ja ka võimatuna näivad soovid. Jäädes aga reaalsusse, soovin, et tal jätkuks meelekindlust moodustada meeskond edumeelsetest ja arenguvõimelistest õppejõududest, kellel on silme ees Eesti vaimsus ja südamele Eesti inimene; arukust järjestada vajadused ja võimalused ning jõuda kiiresti konkreetsete tulemusteni; oskust olla inimene, säilitada tervist iseenda ja oma kõige lähemate tarvis, austada ja usaldada kolleegi lähemalt ja kaugemalt, kõrgemalt ja madalamalt.

ENN SIIM,
Kolga Keskkooli direktor

Vt lk 4–5

LK Täna lehes:

2–3 nukrad jutud.

4–5 TPÜ teelahkmed.

5 Aruküla kooli seletuskiri aprillinalja asjus.

6 Toots sai kõstrist valesti aru.

7 valulaps on kutseharidus.

Haridusministeeriumis

■ 27. aprillil esines Haridusministeeriumis loenguga Soome Kutsekoolide Nõukogu esimees hr Jouni Hannonen. Soome kutsekoolide kogemustest jäi meile tähtsamana kõlama tähelepanu individualiseeritud kutseõppele, mis võimaldab olenevalt noore töövõimest ja huvist kutsekooli lõpetada 2-4 aastaga. Individualiseeritud õppe suunas hakkab liikuma ka Eesti kutseharidus.

■ Haridusministeeriumis võttis aseminister Kalju Luts vastu Põhja-maade Nõukogu esinduse, kes pakkus Eestile võimalust suunata 7 täiskasvanute hariduse korraldajat ja eksperti suvel Göteborgi 6nädalasse suvekooli.

■ 29. aprillil kohtus EV Valitsuse esimees Tiit Vähi ülikoolide rektoriga. Peaministrile anti ülevaade ülikoolihariduse arengukavadest ja perspektiividest, samuti ülikoolihariduse ja teaduse integreerimisest. Räägiti ka muredest ja probleemidest, millest enamik on seotud majandamise ning finantseerimisega.

Vestluses osales minister Rein Loik.

■ 28. aprillil kohtusid aseminister Kalju Luts ja õppeosakonna peaspetsialist Meelis Kond Narva haridusjuhtidega. Arutati venekeelse hariduse arenguperspektiive, sealhulgas ka Narva hariduselu korraldamist.

■ Samal päeval võttis aseminister Mati Kask osa Tallinna üldhariduskoolide ametiühingute esimeeste nõupidamisest, kus põhitähelepanu oli pööratud õppeasutuste majandamisele ja õpetajate materiaalse kindlustamisele. Loomulikult oli kõne all ka õpetajate palkade õigeaegne väljamaksmine. Haridusministeeriumi nimel palus ta veel kord kõigist tõrgetest ja nõudmistest esmajärjekorras informeerida kohalikkumavalitsust ja pankade juhtkondi, sest lahendus tuleb leida seal.

■ 1. mail kohtus aseminister Kalju Luts Šveitsi haridusteoreetiku hr Frey'ga, kes on tuntud õppetöö nõuandajastamise ja individualiseerimise ning õpilaste ja õpetajate suhteid käsitlevate töödega. Kohtumisel räägiti koostöövõimalustest eesti pedagoogikateadlastega.

LEIDA REIMANN

Tähelepanu, koolijuhid ja õpetajad!

Viimasel ajal on EV peaminister, meie Haridusministeeriumi ja Eesti Raadio saanud hulgaliselt kirju, milles kurdetakse korrapärase palgamaksmise üle koolides ja ähvardatakse streikidega.

Minister Rein Loik palub teatada, et nõudmised oleks mõistlikum esitada kohalikele võimuorganitele – linna- ja maakonnavalitsustele, haridusametitele ja pankadele. Asjaajamine peaministri tasandil võtab märksa enam aega kui kohapeal. Tegelik palgamaksja ei asu Toompeal ega Tõnismäel.

REPLIK

50 õpilast klassi!

Miks mitte! Ise alustasin Pärnu Poeglaste Progümnaasiumi I klassis 51 poisiga. See ei seganud klassivenda Karl Rebast saamast maailmas tunnustatud tippteadlaseks ja kauaaegseks Teaduste Akadeemia presidendiks, USAs Virginia osariigis elavat Karl Altaud tuntud keemikuks. Taolisi näiteid võiks tuua palju.

Mõte hakkas keerlema siis, kui lugesin 30. aprilli "Õhtulehest" viidet õpilaste arvu tõstmisele klassis.

Karm ajastu karmistab elu ja toob kaasa radikaalseid muudatusi. Ometi ei tahaks uskuda, et õpetamise efektiivsuse tõuseks õpilaste arvu suurendamisega klassis. Maailmas olevat tendentsid siiski vastupidised. Miljonär võtab endale kodukooliõpetaja.

Kas ei too õpetajate vallandamine kaasa analoogilist nähtust, kui oli õppeedukuse tõstmine 99,9%le. Õppeedukuse eest "vastutas" õpetaja! Eks tööle jätmisel arvestatakse õpilaste hinnangutki. Ja vaevalt tuleb neilt kõrge hinnang õpetajale, kes on karm ja nõudlik, kes "kahetsid" välja paneb. On, millest mõelda!

Meenub veel üks hariduselu tahk. Kui 1950. aastal Haapsallu abikaasa tööle tulime, oli haridusosakonnas 5 töötajat. Nende arv kasvab vahepeal poolesajani. Nüüd on seda mõnevõrra kärbitud, kuid asi piirdub asumisega ühest kantseleist teise. Võib-olla alustaks haridusreformi hoopis sealt. Mõistagi, süüdi pole isikud, süüdi on süsteem.

Tööjõud tuleb ju ümber paigutada. Meie 2,5 miljonist hektarist on 1 miljon sööti lastud, metsa alla kasvanud. Ehk hariks need maad uuesti üles. Saaks hulga väärtuslikku puitu ja jõusööda kasvataks ise.

FENDEL NELIS

Matemaatikaõpetajate suvepäevad!

Eesti Matemaatika Seltsi Koolimatemaatika Ühendus korraldab järjekordsed suvepäevad 30. juunist 2. juulini k.a Võru lähisel. Suvepäevad on kavandatud isemajandava telklaagrina. Osa võib võtta perekondadega. Kaasa võtta matkavarustus, telk ja toit kolmeks päevaks. Halva ilma korral leiame ka peavarju.

Kavas on tegelda matemaatika ja arvutiõpetusega reaalkooli uue matemaatikaõpiku alusel, majandus- ja finantsprobleemide käsitlemisega koolimatemaatikas jne. Soovijail on võimalik laenata jalgrattaid ning osaleda 3.-6. juulini jalgrattamatkal mööda Võru- ja Põlvamaad.

Osavõtusoovist (ka pere liikmete arv; ettekande teema, kui soovite esineda; osavõtt jalgrattamatkast) teatada 25. maiks aadressil EE2710 Võru, Kubija 6-2, A. Lind.

Päevade ajakava saadetakse ainult end registreerinuile!

Nukrad jutud ülekaalus

Maakondade ja linnade haridusjuhtide kogunemine tähendab tavaliselt infovoo paiskamist allapoole. Nadid sõiduvõimalused on sellele traditsioonile mõjunud hõrendavalt, hea, kui kaks korda aastas kokku saadakse. Sellel õppeaastal ilmselt enam mitte.

Edastatav teave oli kõike muud kui optimistlik, ent iga esineja püüdis oma rida esitada ka päästerõngaid välja pakkuda. Alljärgnevalt valik nõupidamisel esitatud ideedest, mõtetest, soovistest, konstateeringutest ning tegevusaruannetest, mis koolirahvale võiksid huvi pakkuda. Alustame loomulikult latvadest, mis kõige kaugemale paistavad.

Minister Rein Loik. Päevakord pakkus välja haridusseadusega ning HM ülesannetega seonduvat küsimust. Paraku ei saanud esinemise esimeses pooles mööda praegusest majandus seisust, kui tootmistase on langenud poole võrra eelmise aastaga võrreldes, maksud ei laeku, idaturult on saamata 4 miljardit rubla sinna saadetud kaupade eest, energiakandjad on kallinenud sada korda ning on lopetatud nende doteerimine. Kõige sellega seoses saavad rängalt kannatada koolid ja siit ka esmaülesanne – alustada haridusvõrgu säilitamise miinimumprogrammi väljatöötamist. Päevakorrale võivad tõusta ka äärmuslikud abinõud – koolide sulgemine, küttesüsteemide osaline väljalülitamine. Eriti suured energiatarbijad on kutsekoolid ja neil võib look tabada eelkõige neid. Peaasi on paanikat ennetada. Okonoomiat saab teha klassitüüvi suurendamisega kuni 50 õpilasele, õpetaja töökoormuse tõstmisega "maailmatasemele", s.o kuni 40 t nädalas. Kõigest sellest võib järeldada, et tuleb minna ka õpetajate koondamise teed. Pelk palgatõusu pole võluviits, see tagab vaid eksistentsi.

Haridusministeerium ei pea õigeks väikeste keskkoolide avamist, erandiks on isoleeritud alad – saared ja ääremaad.

Üks probleem on lahenenud: õpilased saavad 25.08.–25.06., s.o 10 kuu jooksul 50% sõidusoodustust.

Aseminister Kalju Luts nentis kahetsusega, et kolmetasandilise täienduskoolituse pole käivitunud, soovitas kõigil lugeda "Kooli uuenduslast" ning jätkata vanu traditsioone – koostada õppeaasta aruandeid ja hinnanguid.

Peaspetsialist Ellen Siimaste lükkas ümber ajalehtedes avaldatud teated miinimumpalga tõstmise kohta. Jääb 1000 rbl, millele määratakse lisarahasid. Direktori ja koristaja palgavahe muutub tühiseks. Maikuu palk on ellujäämise palk, kroon toob uued palgaastmed. Puhkusetasuna makstakse välja kahe viimase kuu keskmine. Puhkuse kestus ei pikene, vaid väljendub kalendripäevades – teenistujatel 28, õpetajatel 56 päeva. Stipendiumid ulatuvad mais miinimumpalgani, üliõpilastel ja ametikoolide õpilastel lisandub vastavalt 200 ja 100 rbl. Rahaseisu järgi otsustades on riik pankrotis. Ülalpeetavatele haridusasutustele (neid on 75) aprillis lubatud 125 miljonist saadi 39% ja sedagi päevakaupa. Praegune raha tuleb valuuta müügist.

Giukorid on tõsine ka naabritele, Soomes kärbiti hariduskulusid, suleti 2,5% koolidest, Rootsis on samad lood. Maailmapanga eksperdid juhtisid tähelepanu pillamisele ja raskamisele meie hariduselus. Niisiis – äärmise kokkuvõtte iga asja pealt! Tuleb vähen-dada töökohti, kärpida koosseise (õppealajuhatajad!), suurendada abipersonali koristuspinda (et jätkuks 8 tunniks tööd), sulgeda lasteaedu (möödunud aastal käis üks laps keskmiselt 145 päeva lasteaias), loobuda väikekoolide avamisest (46% algkoolidest on alla 14 õpilasega).

Aseminister Mati Kask jätkas samal lainepikkusel.

Probleem nr 1 – energia kokkuhoid. Uste, akende, garaazide soojustamine, vee- ja soojusmootjate hankimine, küttesüsteemi ventiilide kontroll jne. Päevakorda võib kerkida koolimajade sulgemine, kuid inimesed peaksid selleks psüühiliselt valmis olema. Ei teagi, millist kütust saab kasutada, kuid puu ja turvas on kõige kindlamad.

Remontide kohta tuleks otsus teha kohe – kas ei või jaa. Kõne alla tulevad vaid hädavajadused – lekkivad katused, avariid. Viimaste kohta ootab HM infot, kuid midagi pole kuulda Narvast, Tallinnast, Pärnust. Kas saavad ise hakkama?

Riiklikud kapitaalvahutused ehitusteks on äärmiselt piiratud, seega ei mingeid ujulaid ega võimald.

Uhel eelmisel nõupidamisel (infotunnis) sai M.Kask ainsa rõõmusõnumina välja pakkuda koolivihikute valmistajat ettevõtet – endist Kohila Paberivabrikut. Nüüd olid vabriku õiglusjärglase toodangu näidised – vihikud ja kaustikud, joonelised ja ruudulised, kollakast toonist peaaegu valgeni, hind rubla kopikatega – käega katsuda ja silmaga vaadata. Paberit (ribad, lõiked, jäämed?) pakutakse 8 rbl kilo, otse-sidemete puhul saab odavamalt, osta võib kas või täna. Ettevõtte

tamata veelgi kulukam.

Välissuhete osakonna juhataja Endel Laanvee tutvustas kõikvõimalikke õppimis-, täiendamis- ja stažeerimisvõimalusi Põhjamaades, USAs, Saksamaal ja neid organisatsioone, kelle käest raha küsida. HM suhtleb oma tasandi institutsioonidega, sedasama tuleb ka kõigil teistel, s.o maakonnal, vallal, koolil, teha. Ja tehaksegi. Valuuta nappus teeb asja keeruliseks, aga see on teada asi.

EHA direktor Avo Meerits tõdes, et pole ettekujutust büdžeti summast, seega olukord on ettearvatu. Raha pole jõudnud tarbijani, kohapeal otsustamine toimib kehvalt. Täienduskoolitus on muutumas kõige moodsamaks koolitussüsteemiks, sellekohase seaduse projekt on valmis (M.Lauristini saidikualgatus korras). Paar lõiku sellest: "... Ettevõtja on kohustatud 5päevase töötasu säilitamisega võimaldama osalemist täiendõppel ... Üks osa tööajast peab kuluma kohustuslikule enesetäiendusele ... Haridussüsteem peab stimuleerima enesetäiendamist."

Arendav koolitus meie oludes eeldab isiklikku algatust ja stiimulite süsteemi (paigajärgud!). Raha oigu lahus koolitajast,

TÄHELEPANU – KRIISIPROGRAMM

nimetus "Kool" kutsus esile kohalviibinute naerukihina. Mäletan, et 1913.a ilmunud "Revelski Vestnik" sisaldas muu hulgas ka raudtee sõiduplaani Tallinna-Sadam – Rapla. Sinna vahele mahtusid jaamad nagu Sak, Kiiski, Kapa-Koil, Gagut ja muidugi Rappel (kõik vene transkriptsioonid), sõidu-aeg 5.25 (kas vedurit köeti puude või turbaga?). Järelikult on ettevõtte nimi ajalooliselt õigustatud ja toonased energiakandjad võiksid taas au sisse tõusta.

Õppeosakonna juhataja Ants Eglon on spetsialist õppeplaani alal ja selie rakendamise nüanssidest oli ka jutt. Õppeplaanis pole enam kodu- ja riigikaitset. Sammu õigsust kontrolliti kohapeal käetõstmisega, mis selle õppeaine maha kriipsutas. Eelnenud väitluses võis naiste poolt kuulda jaatavat, meestel eivatv suhtumist militaarainesse. 11. ja 12. klassi noormeestele kavatsetakse mingeid sellealaseid oskusi jagada ühes lisanduv kasvatuse kasvatuse tunnis. Kas kehalise kasvatuse õpetaja on selleks võimeline? Kriisiprogrammi projekt näeb ette mõnede ainete õpetamise kärpimist (joonealused, valikained, lähestikuste ainete liitmine).

Noorsooteenistuse juhil T.Sikul oli parajasti muud tähtsat käsil ja nii pidi väljakuulutatud päevakorrapunkstist sõna võtma K.Luts, nimelt huviharidusest.

Kui võtta suunaks kokkuvõtte, siis tuleks kinni panna spordikoolid, huvimajad, taidlus- ja muud ringid, aga riik on vastutav annete väljaarendamise eest. Õppeplaani pakutavast jääb väheseks, sest see on tegelikult tasakaalustamata. Muusikud ja kunstnikud on Eestimaale kõige rohkem kuulsust toonud, järelikult tuleb säilitada kõikvõimalikke teid annete arendamiseks, eeskätt klassi- ja koolivälise tegevuse kaudu. Selles suhtes on vaja veenda kohalikke volikogusid, selgitada, mida laps arenguks vajab.

Laps on kallis lõbu, aga kasva-

seda protsessi juhivad koolituse nõudlus, s.t EHA saab kursusi nii palju teha, kui neid ostetakse. Raha tuleb (peab tulema) tugifondidest ja mujaltki, kuid mitte inimese taskust. Nemat on tarbijate esindajad.

Sõna sai sekka öelda ka TPÜ prorektor Lembit Tõrnpuu. Priooreit on kutse ja alles selle järel eriala. Meie kool vajab klassi- ja lapsekeskset õpetajat, mitte ainekeskset nagu seni. Kutse tuleb väärtustada, dilettante pole vaja. "Hakkame võitlema numbririparija-aineõpetaja vastu. Kool on liigselt klammerdunud laste akadeemilise õpetamise külge." Esineja kutsus üles looma hariduse arenduskeskusi Harjumaa eeskujul.

Õppekirjanduse üiemalt Valdur Taltsilt sai kuulda, et õpikute kätetoimetamise süsteem hakkab juurduma. Mureks loomulikult raha, mis õigeaegselt ei laeku ja sellega seoses ka tellimused hiilnevad. Tema kolleegi, "Koolibri" juhi Ants Langi infost jäi meelde üks kuupalga suurune rublade hunnik. Paul F.Saagpaku "Eesti-inglise sõnastik" maksab kõigest (!) 2035 rbl. 168 autoripõognat, tiraaž (meile kättesaadav?) 20 000 eks. Vabandan juba ette, kui asjast täpselt aru ei saanud ja ajan segamini "Sirbis" kuulutatud Paul F.Saagpaku "Sünonüüm-sõnastikuga", mis, tõsi küll, ilmunud "Maarjamaa" kirjastuse kaudu (Brampton, Ontario).

Esinejad jätkus veelgi, kannatlikke kuulajaid ka. Üldisest minoorsest laadist erines meie rahvatantsu korüfee, 1993.a koolinoorte tantsupeo pealavastaja Ilma Adamson. Pidades sütitava kõne keha-, tantsu- ja kultuuri heaks üldse, tõi ta esile lootustandvaid arve tantsuharrastuse levikust koolides, konkurentsi pääsemaks 14.–20. juunini 1993 toimuvale tantsupeole. Haridusjuhid said ülevaate senistest ettevalmistustest.

Veel arutati maakonna ja valla pädevust haridussüsteemi juhtimisel, kõrgkoolide vastuvõtutingimusi ning atesteerimist.

JÜRI TUISK

Atesteerime atesteerimist

Mitte jõus pole tõde, vaid tões on jõud.

V. Kaverin. "Avatud raamat".

Eestiaegse

gümnaasiumiõpetaja kuupalk oli umbes 200 kr, algkoolides mõnevõrra väiksem. Võikilo maksis 1.80–2 krooni. Pole raske arvutada, kuidas hinnati õpetaja tööd tollal ja nüüd. Võrdluse aluseks võib ju võtta ka mõne muu näitaja, vastus tuleb sama. Niisiis on mõistetav, et haridusorganid võitlevad võimalikult paljudele õpetajatele kõrgema kategooria andmise eest. See vähendab veidikenegi Lilleküla politseijaoskonna koristaja palga (2500 rbl kuus) ja noore õpetaja palga (alla 2000 rbl) vahet.

Rääkisid nendest küsimustest mitme haridusosakonna töötajatega. Pärnus on II kategooria omistatud 164-le, Viljandis 109-le, Paldiskis 73-le õpetajale. Nagu näha, ei koonerdata.

Käsitöötunnis kootud kampsuneid ei saa aga võrrelda autoklassi õpilaste juhtimisoskusega. Pole ka teada, kas õpiku kirjutatud õpetaja õpilased saavad targemaks kui puutööklassis küünlalajalgi nikerdavad poisid.

Elu ratsukäik, kasutades maleterminit, ongi selles. Kui tinglikult hinnata kategooriaid järgmiselt: III – 10, II – 20, I – 30 palli, siis tuleb ju omistada I kategooria ka sellele, kellel 33 palli, kuigi tema kõrval on kolleeg 103 palliga. Seda lihtsam on kõrgemat kategooriat edaspidi omistada teistele – palle 30+ x – sest saab näpuga näidata ja öelda: isegi sellele andsiit kategooria.

Õpetajakutse eeldab eetilistust. Eestlase tavapärane kadedus ei tohiks pedagoogi hingemaailma jõuda. Õpilastest tuleb kasvatada eetilisel ja moraalselt täisväärtuslikke inimesi, kes ei kasutaks oma ametiposti omakasupüüdliselt, ei kahmaks endale autosid või kortereid. Loodan, et uueven, demokratiseeruv Eesti elab superkahmamise perioodi kiirelt üle.

Õpetajat on Eestimaal ikka hinnatud kui maa soola. Mõne valla külakoolmeister võib olla kogu piirkonna kultuuri- või spordielu hing. Praegune atesteerimisjuhend seda ei hinda.

Eestimaal leidub veel paiku, kus ametiühing ei kaitse õpetajat, ei arvesta tema tööd.

vaid astub võitlusesse õpetaja vastu, tehes näo, nagu seisaks ta kellegi kolmanda eest. Kommentaarid on üleliigsed. Lisan siia vaid tuntud pedagoogi Voldemar Pinni sõnad: nii suurt lollust ei suuda üks pea välja mõelda. Teksti algautor on kunagine tööõpetuse õpetaja Mihkel Sinikas.

Nüüd aga eesti kooli kehalise kasvatusel olukorrast. Järgnevas esitan mõtteid prof J.H. Kaljusto artiklist "Euroopa võtab kehalist kasvatust tõsiselt" (RH, 27.03.92). Praeguses poliitika

tohuvaohus vaevalt kõigil jätkus huvi ja mahti seda lugeda. Ometi on öeldud oluline teada igal pedagoogil, kodanikul, eriti aga haridussüsteemi juhtivtöötajail.

20 riigi Madriidi deklaratsioonis rõhutatakse kehalise kasvatusel tähtsust ja vajadust lugeda seda põhiaineks. **Kehalise kasvatusel tund peaks kuni 12. eluaastani toimuma igal koolipäeval, keskkoolis 3 korda nädalas. Kehalise kasvatusel tunde võivad anda ettevalmistuse saanud õpetajad.**

Igapäevane kehalise kasvatusel tund (6 t nädalas) algkoolis rakendati sellekohase taotluse põhjal HMi eriloal Haapsalu 1. Keskkoolis juba 30 aastat tagasi. Hiljem teisesid need spordikooli finantseeritavaiks täiendavaiks sporditundideks. Euroopast oldi ees inim põlve jägu.

1989. a alustati Eestis uue süsteemi loomist. Stardiimpulsi andis esimese Eesti kooli spordiklubi (Haapsalu 1. Keskkoolis) kokkukutsutud üle-eestiline Noorte Spordifoorum. Muude ettepanekute kõrval tehti HMile taotlus põhikoolis kehalise kasvatusel tunde arv 4-le tõsta. Nüüd nii ongi. Haapsalu 1. Keskkoolis rakendati seda kohe koostöös spordikooliga.

Oiulisim osa oli siin kooli kiubi juhendaval õpetajal Helen Priinitsal. Taolise ürituse korraldamiseks tuli ideid korjata kõikjalt: kooli varasematest kogemustest, sporditeadlastelt, meedikutelt, isegi Charles Darwinilt. Alahinnata ei saa ka ühegi spordiõpetaja rolli. Mõiste "spordiõpetaja" ei libisenud teksti juhuslikult. Nii tuleks tituleerida kõiki kehalise kasvatusel õpetajaid ja spordikooli treenereid, sest ei tunta piiri, kus lõpeb kehalise

kasvatuse õpetaja töö ja algab treeneri oma ning vastupidi.

Tänapäeval, mil sport on saamas uuesti koolikeskseks, peaks eelöeldu olemust mõistma iga tasandi haridusjuhid. On see kõikjal nii? Kahjuks mitte! Püütakse tõmmata piiri otsese koolitöö ja maa soola töö vahele. Järgnevalt veel lõike prof J.H. Kaljusto artiklist.

Teadlased on välja selgitanud, et inimese normaalseks bioloogiliseks arenguks vajalik minimaalne kogus efektiivset (pulsisagedus üle 130 löögi minutis) kehalist tegevust moodustab 4–7 tundi nädalas. See pole muuga asendatav.

1970. aastate tehniline revolutsioon Saksamaal tõi kaasa töövõime languse ja liikumisvaeguse. Teadlaste arvutuse kohaselt oli kahjum ühe aastaga 6,5 miljardit marka, selle korvamiseks tuli kogu riigis kaks kuud töötada.

1983. aastaks suudeti dr Palme andmetel iga inimese efektiivse kehalise tegevuse mahtu 1 tunni võrra nädalas suurendada ja selle rahaline efekt oli 9,5 miljardit marka aastas.

Tähelepanu, mida pööratakse Euroopas kehalisele kasvatusel, on mõistetav. Õnneks pole Eestis neid muresid, mis Iirimaa, mis hooletusse jäetud kehalise kasvatusel pärast sai paljudelt Euroopa riikidelt märgukirja: miks on tase nii madal? Nähtavasti ei olegi me kõikides eluvaldkondades kultuurimaailmast maha jäänud. Mõnes oleme võib-olla eeski.

Kehalise kasvatusel õpetajal on tähtis roll. Tema töö toob kaasa Eesti laste tervise tugevnemise, töövõime tõusu, eluea pikenemise. Uus süsteem Eestis kujundab eluviisi, harjumust, oskust spordiga tegelda. Koolist saamata jäänud on hiljem iseseisvalt omandada raske.

Iga noore eestlase eluea pikenemine vaid mõne aasta võrra tähendab rahvale sadu tuhandeid aastaid. Ent siiski – kehalise kasvatusel õpetaja kategooriat tõsta ei saa, organisatsiooniline töö arvesse ei lähe. Tegeldu aga meisterlikult omia 120 õpilasega (tegelik nagnunij) ja tõstku nende eluiga. Kummalisevõitu loogika.

Kas kogu selles kategooriate mängus pole siiski palju sotsialismi pärandit? Ei mäleta, et minu koolimeistrid Pärnu Poeglase Gümnaasiumis oleksid olnud kategooriatega.

Tööjõuturg paneb lahitudlevikus nagnunij kõik paika. Miks ei või äsjase kõrgkoolilõpetanu töö sisukam olla kui staažika atesteeritud pedagoogi oma? Üldse tuleb uuendussoovitustesse suhtuda ettevaatusega. Lasteaednik ikka koolmeistriks ei kõlba, veel vähem kõrgharidusega gümnaasiumiõpetajaid nõunikuna nõustama.

Täisealiseks saamise päeval

Päev pärast Rootsi kuninga ja kuninganna visiiti Tartusse oli ülikoolilinn meeldivalt puhas ja puhalik ning Gustav II Adolfi taasavatud mälestussamba jalamile asetatud lilled veel närtsimata.

Tartu meeldimuselamust põhjustas siiski sõidu peaaesmärk – Tartu Õpetajate Seminari muusikaosakonna 25. sünnipäeva tähistamine.

Tartu Õpetajate Seminar (TOS) on alati (ka pedagoogikakooli aegadest) jätnud hea mulje oma hoolitsetud pargi ja majaga. Töökorras on suudetud hoida isegi eestiaegne küttesüsteem, mistõttu majas ülearugi soe, ning vahepealsete remontidega säilitatud maja endine ilme. Kiiskavpuhtad aknad, ja neid on seal palju, peeglite sära, soojus, hubasus on selle kooli tunnusjooni, mis pole kaugelki tähtsusetu tulevaste õpetajate kasvatamisel. Kogu juubelisündmuse päevakava läbimõeldus ja selle laitmatu sujuvus annavad märku, et korrektsust ei peeta TOSis piisajaks.

25 aastane muusikaosakond tähistas oma sünnipäeva minikonverentsiga, mille ettekanne meenutati TOSis muusikaõpetajate ettevalmistamise ajalugu ja praeguse probleeme. Ajaloole läbiõike käidud teest andis osakonnajuhataja Ragne Jõgeva ja hiljem täiendas teda muusikaosakonnaie alusepanija ning aastatel 1967–1980 seda juhtinud Uno Uiga. Et TOSi muusikaõpetajate koolitusest tahame edaspidi rohkem teavet avaldada, piirdugem ainult mõnede faktidega. Tänavu lõpetab 19. lend ja senini on antud diplom 312 muusikaõpetajale. Keskerikoolist rakendusliku kõrgkooli staatuse saamine tingib nüüd kas silulis muudatusi. Kooli vastuvõtt eeldab peale keskkooli õpilase muusikakooitust ja pillimänguoskust. Lõpetanute erialatase peaks sellega tõusma ja nad olema ka kutsekindlamad. R.Jõgeva rääkis praktikakorraldusest ja klassivälisest tööst, millele pannakse suurt rõhku. TOSis on klassivälise töö taime-lavaks oma puhkpilliorkester, kus mängivad ülekaalukalt neiu, ja osakonna naiskoor. Mõlemate kõrgtasemes võis veenduda kontserdil.

Tiiu Otsuse ettekanne puudutas meie koolimuusika aktuaalseid probleeme: õppeprogramme, õppekirjandust, meetodikat, õppevahendeid, pillide defitsiiti, pillide ja õppetehnika remonti ning õpetaja isiksust. Samade probleemide kohta võttis sõna EHA muusikakabineti juhataja Arvo Saar. Mis puutub õppekirjandusse, siis andis A.Saar lootust, et pärast Heino Kaijaste lahkumist tekkinud tühikut on juba tulnud uusi autoreid. R.Pätsi "Lemmiklaulik" ei kuulu tsentraliseeritud jaotamisele, sest selle andis välja üks kooperatiiv. Heli-loojate pildid on trükitud ja peaksid olema koolidesse jõudnud, kui need kuskil kellegi lohakusest pakis ei vedele. Endiselt jääb tähtsaimaks õpetaja isiksus, tema kutsesobivus ja erialane ettevalmistus. Mis saab aga lasteaedade muusikakasvatajatest, selles puudub veel selgus.

Tartu linna haridusosakonna juhataja Jüri Sasi oli siiski seda meelt, et TOS peaks ette valmistama lasteaiakasvatajaid, kes oleksid ka rühma muusikaõpetajad. Lasteaed ei kao kuhugi, ehki nende arv väheneb. Laulute probleemide nägi tema lahendust selles, et õpetajad ise kirjutaksid õpikuid. Miks mitte koostada ka Tartu-teemaliste laulude kogumik? (Sellise lauliku võiks iga

linn ja maakond endale teha.) Uusi pille lootis ta osta välisfirmade üüriraha eest, ida poolt pole küll enam mõtet mittehäälestuvaid pille osta. Päevakorrale on tõusmas Tartu linnas muusikaõpetajate lisa- ja ümberõpe (näit võõrkeele lisaerialaga) ja tuleviku teenistus kindlustada. See probleem puudutab varsti paljusid õpetajaid.

TOSis on muudatuste vajalikkusest aru saadud ja direktor August Solo kooli ka uutele radadele seadnud.

Kuidas TOSis üliõpilastega tööd tehakse, seda sai vaadata lahtistes tundides. Külalised võisid veenduda, et õpetaja Mare Puusepa nõudlikul viimistlusel kasvab võimekas laulja Laili Laid, et R.Jõgeva klaveriklassis rakendatakse Birgit Buschi ka klaverisaatjana. Nägime Ain Tarro solfedžotundi, Ruth Tamme saateklassi tundi, kus tehtu väärriks laiemat tutvustust. Lastelaulude mitmes variandis saateid kasutaksid muusikaõpetajad küllap meeleldi, ilma et neil tarvitseks saateid ise välja mõelda. Kuulajaid-vaatajaid jätkus teiste õpetajate tundidesse.

Enne kontserti võis vaadata näitust muusikaosakonna 25 aasta tegemiste kohta. Kursuse-töödena on uuritud lendude ajalugu, muusikasündmusi, eesti muusikute elulugusid ja loomingu. Meetodilistest töödest on valminud muusikateoste käsitlusi, meetodikat ja dirigeerimistehnilisi analüüse. Pildiväljapanek andis ülevaate koolis tegutsenud kooridest, orkestritest, ansamblistest ja muusikasündmustest.

Muusikaosakonna kontsert oli sellisel kõrgtasemel, et sobinuks Rootsi kuningapaariilegi näidatä-kuulata. Esinesid puhkpilliorkester (õp Neeme Saar), muusikaosakonna naiskoor (õp Valdur Helm), laulusolistid, instrumentalistid ning õpetajate kvartett. Solistina astus üles "Vanemuise" näitleja ja TOSi hääleseadeklassi õpetaja Taisto Noor.

Aastapäevale oli saabunud õnnitlejaid ligidalt ja kaugel. Laulsid õnnituslaule Tartu koolide lapsed, kelle juures TOSi õppurid praktikat teinud, häid soovide ülesid naaberkoolid. Õnnitlejaid oli Viljandi Kultuurikolledžist, Tallinna Pedagoogikakoolist jm. Kokteililõhuti lõbutses kogu muusikaosakond – vilistlased, üliõpilased, õpetajad, külalised. Tõepoolest, oli tore ja sisukas päev.

Tundub tõeks minevat A.Saare arvamus, et kultuurikeskus on Tallinna poolt Tartusse nihkumas.

Juubelil käis MAIMO KALMET

Väike provokatsioon

Et tänavused emakeeleõpetajate kevadpäevad toimusid koos Emakeele Seltsiga, otsustas õpetajate korraldustoimkond ette valmistada n-ö väikese provokatsiooni – pakkuda välja suure ja väikese algustähe kirjutamise uus reeglistik. Provokatsiooniks tuleb asja nimetada seetõttu, et projekt oli mõeldud ergutamiseks, irriteerimiseks. Taheti tähelepanu juhtida asjaolule, et suure ja väikese algustähe reeglistik on suures osas kokkuleppe küsimus, et see on meil liiga keeruliseks normitud. Võib ju ka teisti. Õpetajad ootavad keeleteadlastelt selle piirkonna realistlikku korraldamist.

Projekt eadeti sajale Emakeeleõpetajate Seltsi liikmele, sama palju ka Emakeele Seltsile. Polnud küll mõeldud, et projektid korraldustoimkonnale tagasi saadetaks. Loodeti, et need jäävad diskussiooni aluseks. Ometi oli päris hea, et neid siiski oma 30 tükki ka tagasi tuli, sest kahjuks oli Emakeele Seltsi osavõtt väga kasin. Seega õiget diskussiooni keelekorraldajate ja õpetajate vahel ei saanudki tekkida. Vastukaja oli üldiselt üle ootuste positiivne. Tuleb küll mõnuda, et üks vastaja oli väga solvunud ja soovis, et "spetsialis-

da aadressil Tallinn EE0103, Pronksi 3, Tallinna Pedagoogikaülikooli Kasvatusteaduste Instituudi eesti keele ja kirjanduse töögrupp, Kersti Kaldma.

REEGEL
Suure algustähega kirjutatakse pärisnimed, väikesega üldnimed.

Tavaliselt kirjutatakse pärisnimi suure algustähega ka siis, kui ta esineb täiendina, ja üldnimi väikese tähega ka siis, kui ta kuulub pärisnime juurde, näidates viimase liiki. Jutumärkide sees olevates nimedes (nimetustes, pealkirjades) on ainult esimene sõna suure tähega.

Nii kirjutatakse
1) isikute, olendite nimed, ka hüüdnimed; loomade nimed (Mari Maasikas, Suur Tõll, Kaval-Ants, Punik);

ka täiendina: Potjomkini küla, Ohmi seadus;

2) koha-, ehitiste nimed; riikide, rahvaste, keelte ja keelkonnade nimed (Suur Munamägi, Märjamaa alev, Eru laht, Läti Vabariik, Eesti, USA);

ka täiendina: Slovaki keel, Soome-Ugri keelkond, Hispaania kunst, Läti lipp, Muhu seelik.

ERAND
Kohanime kirjutame väikese tähega, kui kohanime tähendus on kadunud ja tegemist on mingi kindla kvaliteediga toote-, taim- või loomaliigiga (tallinna kilud, türki kohv, rakvere raibe, inglise buldog);

3) asutuste, organisatsioonide nime(tuse)d (kauplus "Tulge homme jälle", huvikeskus "Kullo", Emakeele Selts, Tallinna Reaalkool, Eesti Draamateater);

4) perioodikaväljaannete, teoste, sarjade, kunstiteoste, laulude jne pealkirjad ("Keel ja kirjandus", "Tõde ja õigus", "Mu isamaa on minu arm", "Aktuaalne kaamera", Eesti Entsüklopeedia);

5) ajaloosündmused, kaubad, autasud (Jüriöö ülestõus, Roosi-de sõda, muusikafestival "Praha kevad", kakao "Meie mark", Mercedes-Benz, Queen Mary, Zigu-li-2109, Sukapaela orden, Oscar).

KERSTI KALDMA

Opetajad, mis te sellest asjast arvate?

tide koosolekule" esitaks ettepanekuid siiski inimene, kel on erialane kõrgharidus. Ja nüüd ei jää mul muud üle kui üles tunnista-da, et olen üks autoreid ja mul on erialane kõrgharidus, aga eks kõrgharidusega inimeste hulgas ole alati ka ebapädevaid, nii ka sel korral.

Alljärgnevalt tooksin reeglistiku ära koos nende muudatustega, mida õpetajad tegid. Õpetajad, mis te sellest asjast arvate? Kel tahtmist, võiks kirjutata

NB! "LUULEKEVAD '92"

Lenini nukrale vaimule

Sa tuppä mustad jalgajäljed jätab, kuuvarjutuski hakkab kartma sind; sul pilvel kõndimisest porised on päkad, öökullisilmil kurvalt vaatad mind. Sa samas sünnid ja siis jälle sured, näos korruga on naer kui nutt ja pilvelt alla ikka jälle tuled, et näha: elu pole muinasjutt. Ei armasta sind keegi ega vihka, lihtsalt ujud igaühe veres, sa imekombel rahagi ei ihka ja tänaval ei ütle iial tere; kui lendad kõrgel, sülgad lihtsalt pähe ja rahva südamed on tühjad nagu poed. Sa aina kuuled hüüet: "Nii ei lähe!" ja oma teoseid närviliselt loed.

Reelika luuletus on üks huvitavaid, mis saabunud kooliõpilastelt seni "Luulekevad '92" konkursile. Niisugusena näeb siis uus põlvkond Leninit...

"Luulekevad" kestab! Ootame luuletusi 30. maini aadressil EE0004 Tallinn, Salme t 12, "Luulekevad '92". Õpilastel palume lisaks nimele ja aadressile märkida ka kooli ja klassi või kursuse, täiskasvanuil vanuse ja elukutse. Soovitatav on saata 4-5 luuletust.

Tahame tänada õpetajaid, kes on eelmistel aastatel kokku kogunud oma õpilaste parimad värseid ja meile saanud ning kavatsavad ka tänava seda teha. Neile nõuanne: kuna "Luulekevadeid" võib edu saavutada ikkagi vaid vähem või rohkem väljakujunenud luuletajaisiksus, oleks mõttekam saata paarilt-kolmelt andekamalt rohkem luuletusi, selle asemel et tervelt klassilt igaühelt üks luuletus, nagu eelmistel aastatel teist paljud on teinud.

REELIKA MÜÜR, Tallinna J. Westholmi Keskool, 12. a klass

INGVAP LUHÄÄR, "Luulekevad '92" toimikonna sekretär

TPÜ TEELAHKMEL

(Vt ka lk 1.)

ÜLO VOOGLAID

sündis Tallinnas 29. augustil 1935. Lõpetas 1953. a Haapsalu Õpetajate Seminari, 1960. a TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna, 1965-1968 täiendas end TRÜ aspirantuuris. Filosoofia kandidaadi kraadi kaitses NSVL TA Sotsioloogiliste Uurimuste Instituudis 1970. a.

1968. a asutas TRÜs sotsioloogialaboratooriumi, mis 1975. a suleti. 1975-1978 töötas Kergetööstusministeriumi Töö ja Juhtimise Teadusliku Organiseerimise Keskuse peaspetsialisti ja asedirektori-na, seejärel nüüdse Eesti Majandusjuhtide Instituudi õppejõuna. Valmis doktoritöö andragoogika alustest, mille eelkaitsmine toimus Leningradi Ülikoolis ja Moskva Rahvama-janduse Akadeemias.

1988. a asutas Rapla rajoonis Pirgu Arenduskeskuse, seal valiti NSVL Rahvasaadikute Kongressi saadikuks ja Ülemnõukogu liikmeks.

Oli Pedagoogika Akadeemia ekspertnõukogu liige. Alates 1976. a töötas TPedi täiendus-teaduskonna õppejõuna tun-nitasu alusel, 1988. aastast andragoogikakateedri profes-sor.

Kui Teid valitaks TPÜ rektoriks — siis

Programmi koostamine on väga tömahukas ülesanne. Igaks juhaks neid ei tehta. Paraku on nii, et isegi sel juhul, kui mul oleks olnud küllalt tarkust ja vaba aega selle koostamiseks, ei oleks ma seda ikkagi teinud.

Ma mitte ei arva, vaid olen veendunud, et tegevusprogramm peab olema arenguprogrammi teenistuses ja viimase kokkupanemine ei tohi olla mingi väikese grupi (elliidi), veel vähem ühe inimese (rektori?) õigus. Edu saavutamiseks on vaja meeskonda ja ma ei taha, et teistele jääks vaid täitmiskohustus ja torisemisrõõm. Kui mind rektoriks valitakse, pean vajalikuks kohe asuda arenguprogrammi koostama kõigi nende inimeste osavõtul, kelle süda valutab nii mineviku, oleviku kui ka tuleviku pärast, nii Pedagoogikaülikooli kui ka Eesti pärast. Arvan teadvat, milline peaks olema sellise programmi struktuur, mis oleks ühiskondliku kokkuleppena edasise tegevuse alus. Seepärast vastan: "Küllap asuksin juhendama programmi koostamist." Praegu saan rääkida ja kirjutada ainult mõningatest eesmärkidest ja vahenditest, põhimõtetest ja hindamise alustest, mida ma tahaksin arvestada ning mille arvestamist ma tervitaksin.

Tahaksin saavutada, et Pedagoogikaülikool on Eestis teada ja ka mujal maailmas tuntud kõrgkool,

■ kus on võimalik omandada tänapäeva ennetav või vähemalt nüüdisaegne kõrgharidus, metoodiline ja aateline valmisolek õppida kogu elu ja õpetada teisi targemaks saama;

■ mis on Eesti haridusteaduse üks keskusi ja väärikas partner rahvusvahelistes uurimisprojektides;

■ milles austatakse akadeemilisi traditsioone sedavõrd, et oleks väljavaateid saada ja jääda ülikooliks;

■ kus õppejõud on ennekõike adekvaatse kultuuri- ja ühiskonnatunnetusega loovisikud, oma ala üldtunnustatud tundjad" väga nõudlikud ennekõike enda suh-

tes, oma kutsele pühendunud inimesed, kes hästi tunnevad iga liiki koole ja teisi haridusasutusi;

■ kus üliõpilased tahavad omandada hea hariduse, hoolimata kitsastest oludest, segasest olukorrast ning absurdile lähedasest situatsioonist, mis on kujunenud õppeplaanide, -korraiduse, -vahendite, -ruumide ja peaaegu kõige muu hariduse omandamiseks vajaliku vananemise tõttu;

■ kus austatakse nii inim- kui ka kodanikuõigusi ja harjutatakse üksteist demokraatlikult mõtlema ja käituma (päris hästi iseloomustab selles suunas juba saavutatud taset võime austada väiksemate ja nõrgemate õigust mõelda iseseisvalt, suhelda vabalt, luua uut ja rääkida tõtt);

■ kus on eriala(de)st sõltumata küllalt ruumi ja aega, et saada üht-teist teada mitte ainult isik-susest, vaid ka grupist ja ühiskonnast, kultuurist, inimsuhetest ja suhtlemisest, tegevusstruktuuri ja keskkonnast selle sõna igas mõttes (psühholoogia, sotsiaalpsühholoogia ja sotsioloogia põimimisel tekib imeväärne ühisala, mis loob asendamatu eelduse pedagoogiliseks ja andragoogiliseks eduks);

■ kus püütakse arvestada, et subjekti areng on loomingu funktsioon ja tehakse kõik, mis on vähegi võimalik, et iga tulevane pedagoog oskaks ka mängida ja laulda, valdaks mõnd pilli, tahaks joonistada, maalida, voolida, tantsida, meisterdada, uuri-da loodust, elu ja inimesi. Neil, kel oli õnnetus sellest kõigest ilma jääda, on raske toimida pedagoogina, mõista ja toetada õpilase eneseväljenduse taotlusi, olenemata sellest, kui kõrget haridust dokumendid tunnista-vad.

Tahan, et Pedagoogikaülikool oleks kindel koht, kus igaüks on valmis loobuma kas või kõigest siin ilmas, et hoida emakeelt ja isamaad ning mille lõpetanud suudaksid ja tahaksid anda oma rahva hingejõule lisa Maarjamaa kõikides paikades

Loodan, et ülikooli organisatsioon on võimalik korraldada nii, et allüksused saavutavad sellise funktsionaalse terviku, milles igaühe edu loob edueeldusi teiste-le.

Usun, et Pedagoogikaülikool võib olla heades suhetes mitte ainult Haridusministeeriumi ja teiste haridusasutustega, vaid kõigi institutsioonidega, kes vajavad haritud õpetajaid ning saavad nende koostatamisele jõu ja nõuga toeks olla.

Arvan, et Eesti areng Põhja-maade hulka ja seondumine Euroopaga on sedavõrd suur metaeesmärk, et Pedagoogika-ülikoolil õnnestub vähemalt metoodilises ja metodoloogilises mõttes kutsuda kõiki haridus-funktsiooniga asutuste juhte senisest tõhusamale koostööle.

Olen aru saanud, et distsipliin on korra austus, kuid austada on võimalik üksnes arukat korda, sellist, milles on garanteeritud kõik see, mis ei ole keelatud, ja keelatud ei ole midagi, mis normaalses ühiskonnas võiks olla lubatud.

Olen olnud õpetaja koolis ja kasvataja lastekodus, õppejõud ja õppur mitut liiki õppeasutustes. Seetõttu arvan, et mul on lootust aru saada ka sellest, mida ma haridussüsteemist veel ei tea, ja ära tunda sedagi, mis toimib kammitsana.

Tean, et orjamentaliteedi kujundamiseks loodud nõukogude subjekt-objektne pedagoogika vaba riigi vabade kodanike õppe- ja kasvatusetooria aluseks ei sobi. Üheskoos tuleks mõelda, kuidas sellest ja muust ängistavast "pärandist" kiiremini vabaneda.

ÜLO VOOGLAID

TPÜ VALI

TPÜ rektor professor REIN VIRKUS:
"Kavatsen jääda ametisse vaid kuni 1. septembrini 1992.a. Kollektiivil soovitan valida uus rektor maikuu laiendatud nõukogus. Valimine peaks toimuma demokraatlikult.
Arvan, et rektor peaks olema vabariigis tuntud koolilembene inimene. Rektorist peaks

saama ülikooli akadeemiline esindaja, haldusküsimusi kannaks kantsler, kelle volitused ja töödering oleksid suuremad kui praegusel haldusprorektoril."

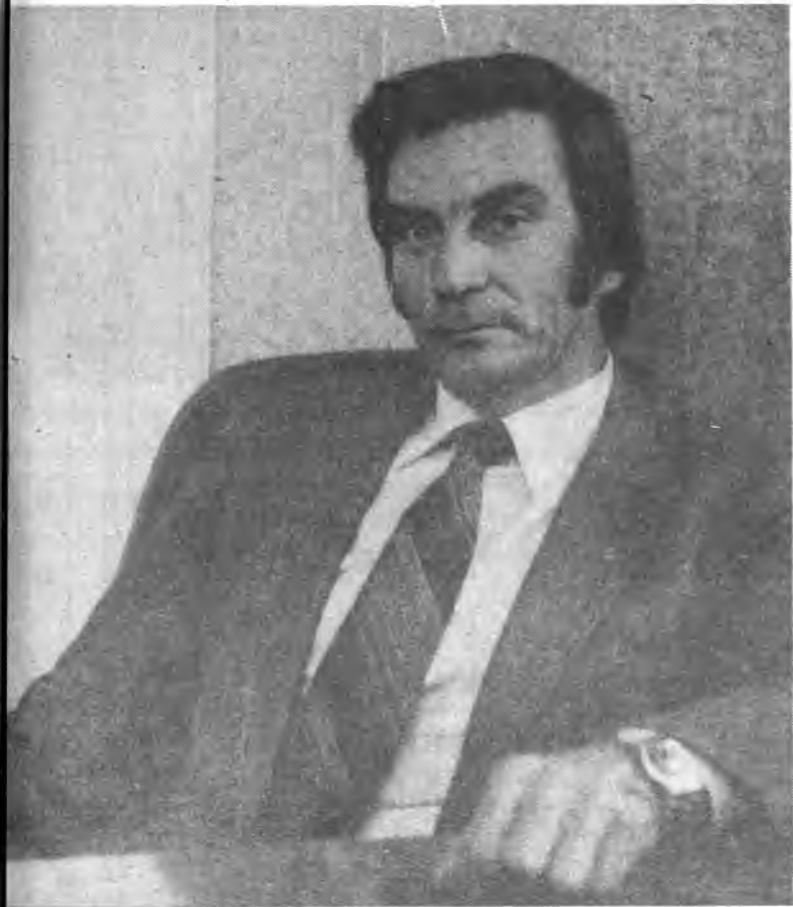
(17. veebruaril 1992. a TPÜ nõukogu koosolekul.)

MAIT ARVISTO

sündis Harjumaal Koiga külas 25. juulil 1940.a. Lõpetas 1958.a. Loksa Keskkooli, 1962.a. TRÜ kehakultuuriteaduskonna. 1968.a. astus TRÜ aspirantuuri, kaitses 1972.a. väitekirja "Sportlikust tegevusest osavõtu subjektiivsete aspektide sotsioloogiline uurimus", seejärel töötas TRÜs õpetaja ja vanemõpetajana.

1975.a. valiti TPedl dotsendiks, 1977.a. kateedrijuhatajaks, aastast 1979 töötab TPedl (TPÜ) teadusprorektorina.

Teadusliku uurimistöö põhi-teema on sportimisaktiivsuse sotsiaalne mehhanism; on juhendanud kolme rahvusvahelist uurimust. Alates 1978.a. osaleb ülemaailmse spordisotsioloogia komitee tegevuses. Kuulub Eesti Sporditeadlaste Seltsi ja Eesti Akadeemilise Sotsioloogide Liidu juhatusse, on TPÜ spordisotsioloogia ja -psühholoogia labori teadusjuhendaja. Avaldanud üle 100 teadus- ja meetoodilise töö.

milline oleks Teie tegevusprogramm?

Andsin oma nõusoleku kandideerida TPÜ rektori raskele ametipostile ülikooli allüksustelt tulnud ettepanekutele vastu tules ning mõistes oma kohust alustatud põhimõteteliste uuenduste teostegemisel ja järjepidevuse tagamisel selle parimas mõttes. Olen kindlalt veendunud, et Eesti (kooli)hariduse uus kvaliteet sõltub väga palju moodsa, vaba ja konkureeriva ülikoolihariduse tervikusteemi väljaarendamisest, säilitades ja kasvata-des rahvuslikku, seda parimat, mis meil on. Tallinna kui pealinna võimalused, siia koondunud humanitaar- ja sotsiaalteaduslik (sh pedagoogiline) potentsiaal ei luba põrmugi kahelda selles, et TPÜ on tulevikku. Tänapäevane ja Eestis kavandatud kõrghariduse paindlik süsteem (ülikooli- ja rakenduskõrgharidus, täiendusõpe) loob hea ja diferentseeritud hariduse saamise eeldused.

Luges esmatähtsaks tõelise teaduse, selle baasi ja teadusliku mõtlemisviisi arendamist TPÜs, pean ma äärmiselt demagoogiliseks ja konservatiivseks vastandada seda õpetajate koolitusele. Just meie õpetaja peab kasvama parimas vaimses keskkonnas, olema küündiv haritlaste seas ja valdama info omandamise tänaseid meetodeid. Teadlaste arvukust pole Eesti ühiskond võimeline suurendama, kuid magistrikraadiga õpetajad muutuvad lähiaegadel meie koolis üsna tavaliseks.

Olgu lisatud, et pedagoogikateaduse vajakajäämised peituvad minu arvates tema aastaid kestnud kapseldumises, mida aitas vormistada eraldiseisev üleliiduline pedagoogikaakadeemia ja mis jõudis absurdini pedagoogilise eksperimendi kohus-

tuslikkuses pedagoogikaalaste väitekirjade kaitsmisel. Pedagoogiline mõte ja teadus saab areneda interdistsiplinaarselt eelkõige inimest uurivatele teadustele tuginedes.

Endale näen ma esmajoones järgmisi üldisemaid ülesandeid.

1. Lausa totaalselt on vaja taotleda seesmise töö kvaliteedi parandamist ja töömeetodite moderniseerimist. See on arvutivõrgud ja paljundusmasinad, videoklassid ja foreetikakabinetid, see on teadus- ja õppetöö integratsioon, paremad praktikabaasid ja paremad õppejõud (pean siinkohal silmas nii külalisprofessoreid kui ka õpetajaid-metoodikuid, nii õppejõudude uue põlvkonna forsseeritud koolitamist kui ka tänaste intensiivset täiendusõpet, teaduste akadeemia liitumist).

2. Vaateväljas on mõistlik pidada ülikooli kui tervikusteemi (institutsioonid, laborid, raamatukogu, kolledžid, täiendusõpe jms) väljaarendamist ja asetumist Euroopa ülikoolide võrku, mille standardeid tuleb järgida.

3. Ülikooli juhtimises (eriti finantsolukorra stabiliseerimisel) tuleb ja on võimalik astuda veelgi pikem samm detsentraliseerimise, teaduskondade ja institutute õiguste laiendamise suunas. Suurem vabadus on ka suurem vastutus lõppresultaadi ees, mis seisneb meie kasvandike läbilõõgivõimes tööturul, sh loomulikult koolis, küündivuses maailma haridusstandarditeni ja mille eetilise kriteeriumi olgu Eesti ühiskonna põhiaated. Viimaste kujundamisel peame me ise tõhusalt kaasa aitama.

Efektiivsemalt võime juhtimisel kasutada töökomisjonide

(ekspertid, nõunikud) abi ja avalikustada tehtut, eriti finants- ja majandustegevust.

Info- ja sidesüsteem tuleb TPÜs kiiremas korras ajakohastada, samuti töökultuur üldse.

Olen põhimõtteliselt demokraat, konsensuse taotleja, kuid anarhia vastane. Minu märksõnadeks võib lugeda optimaalsust, terviklikkust ja ratsionaalsust ning ma ei suuda eriti mõista valjuhääleseid päästjaid, pöörajaid ja arendajaid. Mul on neist vahel isegi kahju.

4. TPÜ majandusseis on väga raske ning Eesti riik suudab lähemal ajal vahest olemasolevat säilitada ja alustatud ehitisi lõpetada viia (meil matemaatika-füüsika teaduskond ja Otepää õppebaas). Juba täna tasuks vähemalt mõelda ülikoolikompleksi äraviimise Narva maanteelt linna serva.

Humanitaarkallakuga ülikoolil muidugi erilisi isemajandamise võimalusi pole ning kaubitsemine ei saa põhimõtteliselt kuuluda ülikooli põhitegevusse, kuid (ise)majandamisvõimalusi tuleb ikkagi maksimaalselt kasutada.

Liiga vähe teeme me praegu koostööd, töötame mujale ja ei oma küllaldast infot fondidest ja teistest allikatest.

Ja üldse, peame olema koostööle palju rohkem altid nii kodu- kui ka välismaal.

Usun Eesti ülikoolide integratsiooni ja mõnede kõrgete haridusametnike "jaga ja valitse" praktika liivajooksmisse. Ma ei arva, et Tallinna Pedagoogika-ülikoolis läheb rahulikmaks, kuid ma usun oma inimestesse ja inimestesse üldse. kuigi mitte kõigisse.

Meie kätes on tudeng, meie lootus ja me oleme vastastikküsi kohustatud. Meie jõud on ühtsused.

MAIT ARVISTO

Samal teemal: Aprill Aruküla moodi

(ÕPL, 25.04.92)

Seletuskiri

Vastuseks artiklile "Aprill

Aruküla moodi" (ÕL 24.05.92)

palume avaldada lisatud repliigid.

Lisa: "Seletuskiri"

V.N.

V. Niinesalu

Aruküla Põhikooli
direktor

1. aprilli ei unustatud Aruküla Põhikoolis tõesti.

Eriarvamusi esilekutsunud aprillinalja ajendiks oli 25. veebruaril Lastekaitse Liidu vahendusel Arukülas jagatud humanitaarabi.

Mõte sündmusest jäänud ebatervert pinget huumoriga maandada tekkiski 1. aprillil. Kell 12.50 alanud tunnis teatasingi kõigis vanemates klassides järjekordest humanitaarabi saabumisest sama päeva kella 15ks.

Kalli bensiiniajastu üllatusena saabusid varakult kohale kolm autot (neljas auto oli töötl viibiva õpetaja oma). Bussi ootavad õpilased nautisid õues päikesepaistelise aprillilma. Seekord oli "busi-ootajaid" tõesti tavalisest enam.

Kell 15 pandi uksele küllalt suur silt, mis tuletat pakiootajai-

le kalendrit meelde. Lahkusid autod (v.a õpetajale kuuluv), jalgsioliijate stardikiirendus oli mõõdukam. Koolibuss väljus nagu tavaliselt kell 15.15 õpilasi koju viima.

Kui kella 17 paiku viimane õpetaja koolimaja juurest ära sõitis, oli kõik vaikne, ainult võimalas käis korvpallitrenn.

Kuna õpilased "Õpetajate Lehte" ei loe, siis tutvustasime ilmunud vastukaja ka neile. Reaalsest olustikust sündinud aprillinali väärinuks tõepärasemat valgustamist.

Meie õpilased mõistsid, kui vajalik on inimesele naljasoone olemasolu.

MAIRE POOM,
Aruküla Põhikooli
õppealajuhataja

Suurt pühademuna jagamas

Rootslaste kingitud hiiglasuurest (maailma suurimast?) pühademunast on ajakirjanduses juba juttu olnud ja piltegi lehtedes ilmunud. Anneme meigi mõningase hilinemisega ülevaate toimunud. 29. aprillil kogunes Mustpeade Maja saali haridusametnike koorekiht, minister oma asetäitjate, abiliste ja maakondlike ülemustega, TV ja ER saadete tegijad ning nende Rootsi kolleegid. Tseremooniat juhtis tuntud poliitik Andres Küng, olles ühtlasi ka juttude ümberpanija ühest keelest teise. Oma kohalolekuga andsid kohutimisele kaalu Rootsi suursaadik Eestis Lars Grundberg ja kingituste kogumise kampaania algataja ning organisator, Göteborgi TV ühe programmi juht Ingmar Oldsberg.

Jätame traditsioonilised tänu- ja viisakusavaldused ümber kirjutamata ja peatume vaid ühe mehe esinemisel. Ingmar Oldsberg, äärmiselt muheda olekuga, kortsus kraenurkadega kiilaspäine härrasmees olevat Rootsi TV populaarsemaid kujusid. Täiesti usutav, niisuguse mehe võtad omaks juba paariminutilise esinemise järel.

"Kui maailm meie ümber laguneb, siis meie üritame selle vastu võidelda... Kõnitsime nõu Eesti asjatundjatele, kuidas naaberriikust aidata. Soovitati korraldada korjandus koolidele ning anda moraalselt abi tuleviku jaoks. Korjanduse ajal ilmnes erakordne huvi eestlaste käekäigu vastu. annetajate südamisoojust väljendavad tuhandeid kirjad. Rootsis tekkis nagu uus

rahvalikumine, millist pole seni kogutud. Göteborgi TV saateid jälgib 4 miljonit inimest, pool rootsi rahvast, ning pole siis ime, et üleskutsutele järgnes massiline kirjade ning telefonikõnede vool abipakkumistega. Saadetise - 29 konteineritait koolitarbeid - saabumine õnnestus ajastada Rootsi kuningapaari visiidiga Eestimaale."

Pika tänava ajaloolises saalis neid kingitusi loomulikult polnud, olid juba jaotatud linnade ja maakondade vahel, õieti välja saadetud ümberjaotamiseks. Kas viimane karvakiikumist tekitab, ei tea, aga kartma ikka peab. Kes tahab arvuteid WC paberi vastu vahetada! Humanitaarabi jaotamisel on sohki tehtud küll ja küll.

Vahetati ka meeneid ja tunnustusavaldusi. Minister Rein Loik sai tillukese klassitõu maketi, arvatavasti eelmise sajandi malli järgi tehtud. Meie poolt õnnistati härrasid Küngi ja Oldsbergi HM tänukirjadega. Viimane tunnistas, et see on tema esimene riiklik autasu. (Eri Klasil olevat enne Rootsi kuningalt teneteristi saamist siiski üks aumärk olnud - VTK oma.) Eesti rahva suur sõber Ingmar Oldsberg viibis Eestis esmakordselt, kuid küllaskäik ei pidavat jääma viimaseks.

Abi jätkub! Ametiliku tseremoonia lõppu mahtus meeletu tõstvalt Noortemaja rahvatantsijate, Ilma Adamsoni kasvandike esinemine.

UUT REKTORIT

JÜR' TRISIK

Mees, kes suutis palju

Tänavu möödus 125 aastat Mihkel Kampmaa (kuni 1936.a Kampmann) sünnist. M.Kampmaa sündis 28.märtsil Pärnumaal Sauga vallas. Ta jäädvustas end Eesti kultuurilukku kui kirjandusloolane ja kooliõpikute autor.

1888.a lõpetas ta Valga seminari ning asus Tõstamaale, kus vallavalitsus pani ta sealset noorsugu õpetama. Aastail 1889–1893 oli Mihkel Kampmaa köster ja kooliõpetaja Väike-Maarjas. 1894.a asustas Viljandisse "Sakalat" toimetama, olles ühtlasi linna eestli koguduse köster ja organist. Seal alustas ta koolikirjanduse väljaandmist. 1895.a ilmusid "Loogika õpetus" ja "Piibiloo õpetusviis". Kirjeldan neid lähemalt, peatumata M.Kampmaa tegevusel kirjandusloolase, didaktikuna, eesti keele, ajaloo-, geograafia- jt ainetes õpikute autorina.

"Loogika õpetuse" sisu mahub 68 leheküljele ning on jaotatud 50 paragrahviks. Iga paragrahvi lõpus on harjutused sisu kinnistamiseks. Loogika defini-

sioon on antud järgmiselt: "Teaduslikult kokku seatud juhatus, mis meid õige mõtlemise seadustega tutvustab, nime-tame loogikaks."

Õpiku koostaja on hulga loogikaraamatuid läbi vaadanud ja materjali kogunud. Eeskujuna on võetud Reichhardti, Krugi, Hollenbergi, Becki, Falkmanni jt tööd. Õpetusviisi põhjendades toetub Mihkel Kampmaa saksa pedagoogile Adolf Diesterwegile, kes väidab: "Halb õpetaja teeb teatavaks tõe, hea õpetab seda leidma."

"Loogika õpetus" oli mõeldud nii kihelkonnakoolidele kui ka iseõppijaile, et heale keele- ja kirjaõpetusele alust rajada.

"Piibiloo õpetusviis" kandis alapealkirja "Kooliteadlised nõuanded piibiloo õpetuse juures kodus, valla- ja kihelkonnakoolis ning juhatus piibli lugemise tunni andmiseks" (ilmus 8500 eks).

64 leheküljelise raamatule on eesõna ja soovitus kirjutanud praost

A.Westren-Doll. Sisu on jaotatud 12 paragrahviks. Autor lähtub selliste koolimeeste seisukohtadest, nagu Francke, Komensky, Pestalozzi, Diesterweg jt. Rõhutatakse kooliõpetuse kolme peatstarvet: 1) vaimuharidus, 2) peatarkus, 3) südameharidus. Et töö õnnestuks, peab kooliõpetaja tundma psühholoogiat, mis on kasvatusteaduse aluspõhi. "Piibiloo õpetusviis" sisaldab ka näitlikke tunniconspekte, annab soovitusi läbivõetava materjali ulatuse ja parema õpetamise kohta. Järeloos rõhutab M.Kampmaa: "Armastus oma õpilaste vastu olgu ka meie (nagu Jeesus Kristus) koolmeistrite peavoorus."

Ikka ja alati on Mihkel Kampmaa püüdnud aidata seal, kus tühja koha eest leidis. Nii valmisid ka "Loogika õpetus" ja "Piibiloo õpetusviis", kust tänapäevalgi on üht-teist kasulikke leida.

VAIKE BIRK,
ÜPUI kooliajaloolane

Mihkel Kampmaa 1943. aasta kevadel

KAS TOOTSIS

ANDEKAS VEMPE?

Kõik, kes on lugenud O.Lutsu "Kevadet", mäletavad selle viimast peatükki, mis algab sõnadega: "Järgmise päeva lõuna ajal ajab köster poisid aeda peenraid tegema. ... Ainult Toots seisab kõrval ja vaatab teiste toimetust pealt. ..."

"Pagan võtaks," mõtleb ta, "kärgeb ja paugub va Julk-Jüri talv otsa ja nüüd tule veel temale peenraid tegema. Narrisid on ilmas vähe ja needki said eila tappa: iehku, kellel seks lusti on, mina vaatan pealt."

Hiljem aga liitus Toots töötajatega, võttis külvist agaralt osa – segas kõik seemned segamini, niipalju kui neid oli, ja pildus peenraid.

Paljud mõtlevad, et näe, mis-suguse andeka vembu mõttes Toots välja, ei aidanud köstri aiatöodes, vaid hoopiski nullis (vähemalt osaliselt) ettevõetud töö.

Kogu seilele loole võib aga vaadata ja peabki vaatama teisi-ti. Kõigepealt – töö narrimine. Seda pole aga eestlased kunagi lugupidamist väärivaks pidanud.

Eestis rajati esimesed kooliaiad kihelkonnakoolide juurde. Seda soodustas aiatöö lülitamine õppeplaanidesse. Laiuse kihelkonnakooli kohta on kirjutatud, et seal 1835.a "pärast õppetunde õpetatakse veel, kui aeg ja ilm lubavad, aiatööd, iseäranis viljapuude eest hoolitsemist..." (J.Köpp. Laiuse kihelkonna ajalugu. Tartu, 1937, lk 532).

Eesti kooliaedade peamiseks ülesandeks kujunes 19.sajandil viljapuude ja marjapõõsaste paljundamine, vääristamise ja agrotehnika õpetamine:

Toots sai asjast valesti aru

■ vähem levinud köögiviljade kasvatamise propageerimine ja nende agrotehnika õpetamine;

■ mesinduse õpetamine;

■ kooli ja kodu juurde kaunite puude istutamise propageerimine.

Mingisuguse pildi koolimaade ja aianduse õpetamise kohta 20.sajandi algul annab ühepäevane algkoolide loendus, mis toimus tsaari-Venemaal 18.jaanuaril 1911.a. Tol päeval oli Liivimaal 1763 kooli (neist Eestima-

kondades 1107). Liivimaa koolidest oli maad (peale hoonete aluse) 45,2%. Ainult 43 koolis õpetati aiandust. Nende vähestest hulka kuulus ka Palamuse kihelkonnakool. Tartus ajaloo keskarhiivis on köster A.Nieländeri kaebikiri Palamuse koguduse vas-

talusele nõudnud tasu viljapuude aianduse eest.

Arvatakse, mis kuulusid kooli- ja koduõpetajate isikule, oli vähe. Aiandust õpetati põhiliselt kooliõpetajate isiklikes tarpeades, mis paiknesid koolile kasutada antud maa-alal. Kaugel oli veel aeg, mille saabumist ennustas 1873.a austria professor Erasmus Schwab, keda Eesti kooliaedade üks tugisambaid dr Jaan Port pidas kooliaedade isaks: "Saabub kord aeg, kus

kogu haritud maailmas ei suudeta uskuda, et sajandite jooksul avalikes koolides õppe- ja kasvatustööd on tehtud ilma kooliaedadeta."

Läheme veel kord tagasi Tootsi-lugude juurde, ilma et püüaksime jälgida Lutsu tegelaskonna täpset vastavust prototüüpidele. Teatavat tõepärasust võime aga kindlasti välja lugeda. "Suves" on lugu sellest, kuidas Toots käib Kiire kutsutuna nurjunud kihlusepoel Raja. Tolle külaskäigu ajal vaatab ta koos peremehega Raja õunapuukooli. Veel teine kord tuleb "Suves" aia teemal juttu. Kui Teele käis Ülesool, Tootsi ta ei kohanud. Koju jõudnud, leiab Toots Teele kirja, mille lõpus on read: "Nüüd puudub Teil veel nägus rohuaed ... Raja on noori õunapuid küll – sügisel võite sealt võtta, niipalju kui tahate."

Tuleb välja, et Raja polnud mitte ainult korralik viljapuuaed, vaid ka oma puukool viljapuude paljundamiseks. Täheleb, Raja peremees pidi üsna hästi tundma aiandust. Kus ta võis seda õppida?

Eesti Kirjanduse Seltsi Kodu-uurimise Toimkonna väljaandena ilmus 1922.a brošüür "Palamuse kihelkond". Selles on öeldud: "Aiandus on vähe arenenud. Viljapuu-aedu, kust saadakse peaaegu kõik omaks tarvituseks õunu, marju, kirse jne., leidub küll enamasti igal talul ..."

Uhe võimaliku aianduseõpetajana tuleb kõne alla tolleaegne kool. Mõõdunud sajandi viimasel kolmandikul ja käesoleva sajandi algul olid eesti rahvakoolides kasutusel Carl Robert Jakobsoni kooli lugemise raamatud, mis andsid õpilastele ka põllumajanduse, sealhulgas aiandusteadmisi. Eriti lugemiku I jaos käsitles Carl Jakobson põhjalikumalt aiandusosimusi, näiteks õuna-seemnete külvi, aluste kasvatamist. Vääristamist (koos piltidega kolmest, hilisemates kordustrukides koguni neljast tol ajal enam levinud vääristamisviisist) jne. C.R.Jakobsoni "Kooli Lugemise raamatust" ilmus palju suuretiraazilisi kordustrukke (I jaost aastatel 1867–1906 15 trükki,

kokku ca 217 000 eksemplari). Need olid eesti koolides aastakümneid kasutusel, kaasa arvatud Palamuse kihelkonna oma-

des. 1898.a, parasjagu sel ajal, kui O.Luts õppis Palamuse kihelkonnakoolis (1895–1899), ilmusid rahvaharidusministri kinnitatud "Ajutised eeskirjad algkoolide juurde puu- ja köögiviljaaedade rajamise ja hooldamise kohta". Eeskirjades märgiti, et kooliaia eesmärk on kaasa aidata teadmiste levitamisele puu- ja köögiviljaaiandusest ning põllumajanduse teistest harudest ja parandada õpilaste majandusliku olukorda. Loodusteaduse õpetamise seisukohalt ei antud kooliaiale mingisuguseid ülesandeid. Eeskirjades ei ole juttu ka selle kasvatuseesmärkidest. Aia rajamist peetakse soovitavaks, kuid mitte kohustuslikuks. Oma-valitsusorganitel ja üksikisikuid soovitatatakse majanduslikult toetada kooliaedade rajamist. Eeskirjades võime lugeda, et aia sisetulek antakse õpetajatele, kes võtavad osa aiatööst. Osa köögivilju, marju, puuvilju, seemneid, pookoksi ja muud tuleb aga tasuta jaotada õpilastele, kes kooliaias töötavad. Tööd tuleb teha õppetööst vabal ajal. Õpetaja ei tohi kasutada õpilaste tööjõudu isiklike eesmärkidel.

Puuduvad andmed, kas ja kui palju said õpilased osa Palamuse kooliaia toodangust, kuid muus toomis koolijuhataja Aleksander Nieländer küll eeskirjade kohaselt. Lapsed viisid kodudesse viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamise ja hooldamise oskused, nende kaudu levisid koduaedadesse mitmesugused aedviljad (varem kasvatati taludes peamiselt kapsast, kaalikat ja naerist). On teada, et köstriemand oli taimetark ja ümbruskonna elanikud tulid tihti tema juurde rohtu otsima. Raske on uskuda, et köstriperre poleks suutnud või tahtnud ise aiatöödega toime tulla. Abi asemel tõi lastele aiatöö õpetamine hoopis lisakoormust.

Toots mõistis asja valesti. Võimalik ka, et köster jättis vajaliku sissejuhatava jutu rääkimata.

Kus Raja peremees aiandust õppis?

VALDEKO AROLD,
ÜPUI liige

Hinnangust endisele Võru Õpetajate Seminarile

Toimetuselt. Stagnaajal püüdsid mõned uurijad ja ametnikud, isegi VÕSi kasvandikud näidata seminari ning J.Käisi tegevust taktikalistel jm kaalutlustel pahempoolsena. Osalt selleks, et partei ja valitsuse esindajatele näidata – VÕS oli õigel teel!

Meile, endise Võru Õpetajate Seminaris kasvandikele lõikab sügavalt hinge võhikute ütlus: "Võru seminar oli punane seminar." VÕSis ei kuulnud me oma õpingute ajal ühtegi punast vaimu kasvatavat sõna, ei olnud seal ainsatki punast rakukest ega isegi punasehõngulist ettekannet.

VÕSi sulgemise ajal 1930. a tõrjusid 165 lastevanemat oma märgukirjas kategooriliselt tagasi igasugused õpilaste politiseerimise kahtlustused (vt Võru Õpetajateseminar, 1936, lk 95).

J.Käisi esimene raamat oli "Teel Töökoolele" (I anne 1924. a). Ehkki J.Käisi oli alles 4 aasta eest Venemaal opteerunud, ei ole kirjutatus mingil määral tema punasest vaimust, ka hilisemates raamatutes mitte.

Meie õpetajad käisid korduvalt Lääne-Euroopas tutvumas sealise koolikorraldusega. Tehti ettekanneid: L. Skomorovska. Tähelepanekuid Saksamaa koolides (1925). J.Käisi. Mujeid kuresustel välismaalastel Berliinis (1926). Uus kool Viinis ja Sveitsis (1927). A. Behrsing. Kas oleme õigel teel kastiõppetuses? (1928). A. Behrsing. Kõneviigu ja -vallatuse (1929). J.Käisi. Londoni koolioludest (1929). (Võru Õpetajateseminar, 1936, lk 81.)

Kordagi ei käidud Moskvas ja Leningradis ega tehud ettekanneid Venemaa koolidest.

Praegu elab Rootsis VÕSi kasvandik Heinrich Mark, kes oli ekstsituatsiooni peaminister EV presidendi ülesannetes. Kas väliseestlased oleksid usaldanud "punase seminari" kasvandikku?

Õpilane Leonhard Hallop ilmus kord kooli punase kaelasiidemega. J.Käisi tegi talle märkuse.

VÕSi lõpetanud Karl Peterson ei allunud elu lõpuni kommunistide diktaadile: ei läinud kolhoosi. Temast on tehtud film.

Allakirjutanud nooremleitnant J. Ungu pidas 1944. a sügisel Tartu linnas "saksa sõjaväe kompaniiga punaarmee kinni kaks nädalat" (kohtuotsuse sõnastus). Jälle tunnistus VÕSi kasvatuses.

J.Käisi eestimeelsuse kaudseks tõendiks võib pidada, et 1975. a ei antud Võru 1. BKi koolile endises VÕSi majas J.Käisi nime. Kooli sai H. Kullimani nimeiks.

KP autasustas ainult oma ustavnid liikmeid – pedagooge teenelise õpetaja nimetusega. J.Käisile anti küll 1945. a (ekskombel) see tiitel, kuid 1975. a ta enam teeneliste õpetajate nimistus polnud.

Heldimusega mõtleme praegu tagasi Võru Õpetajate Seminarile. Peame meele Johannes Käisi sõnu: "Inimese õnnetus on huvi puudus oma kutseala vastu" ("Kasvatus" nr 2, 1929). Meil huvi jätkus. Oleme õnnelikud

Võru Õpetajate Seminaris kasvandikud ELLI RAIDVEE, SAMUEL ONNO ja JULIUS UNGURU

Aeg on teine

Samal teemal: Mis saab Eesti kutseharidusest? (ÕpL, 4.04.92, 25.04.92)

Pedagoogikaülikooli kateedrijuhataja Ants Tarraste on oma artiklis üsna pessimistlikel seisukohtadel Eesti kutsehariduse praeguse seisuga tulevikusuhetes. Praktikuna ei jaga ma kõiki tema seisukohti. Näen küll lähemal ajal Eesti ametikoolide ees seisvaid suuri raskusi, kuid need on teist laadi. Võib-olla eksin, kuid artiklist tundsin õhkuvat ametikoolide "tsentraalse juhtimise" vaimu, mille käes me aastakümneid vaevlesime. Aga ega vist olegi väga kerge öelda, kui palju kooli juhtimine – suunamine peab käima keskusest (ministereeriumist) ja kui palju oma peaga, lähtudes maailma sellealastest

mas või vähemalt muutumas.

Minu arvates on isegi õnn, et praegu puudub ühtne ametikoolide kontseptsioon. Nende ellujäämiseks näen ainult üht võimalust – iga ametikool peab leidma oma niši, võimalikult kiiresti koanema ühiskonnas toimuvate muutustega, lähtudes seejuures oma võimalustest ning arvestades kohalike ja üle-eestilisi huvisid. Muidugi on see ülimalt keeruline ja raske.

Reformimisel tuleb alati arvestada inimeste inertsi. Juba kolm aastat tagasi tegime näiteks Helmes ettepaneku minna eriainetes õpetamisel üle omaaegses Helme põllutöökoolis kehtinud põhimõtetele. Sellele olid vastu eelkõige omad inimesed (Moskva meid siis enam ei käskinud). Muudatustega alustati tasapisi ja praegu õpivad 1. ja 2. kursuse juba uute õppeplaanide järgi. Ka need ei rahulda. Seepärast töötas Eesti põllumajanduskoolide ajutrust selle aasta algul üsna tõsiselt veelgi tänapäeva-

töö siiski käib, sest on viimane aeg. Ühelgi ametikoolil ei maksa oodata, et ministeeriumis või kuskil mujal neile õppeplaan valmis tehakse.

Maailm on meile avanenud. Tuleb osata ka teiste kogemustest õppida. Üle paarikümne Helme koolmeistri oli läinud suvel külas Suonenjoe ametikoolides Kuopio läänis. Võtsime vastu samapalju sealseid haridustöötajaid. Juba teist aastat on Soomes õppimas meie õpilased. Helme kooli rahvas on käinud Rootsis Östhammari kommuuni koolides (ka ametikoolides). Terve nädala töötasid Helmes kaks Suonenjoe ökonoomiaõpetajat. Ka rootslased on meie õpilastele lõppeval õppeaastal korduvalt loenguid pidanud. Põllumajanduskooli õpetaja Günter Lüdtker Östhammarist on käitunud tõelise estofiilina. Ta on aidanud meie kooli materiaalbaasi täiustada. Hiljuti viibis ta nädalapäevad Helmes, et kontrollida (nagu ta ise ütles), kuidas saadud va-

noomsete kompleksidena. Näiteks kulub Helmes praegu ööpäevas (!) ainuüksi kutsele 40 000 rubla, aastas seega umbes 12 miljonit. Selle taustal on täiesti tühi vaidlused ametikoolide õppeaja pikkuse, keskkoolide õppeaja pikkuse, keskkoolide õppeaja pikkuse jms üle. Põhiosa eelarvest sööb ju küte. Selle mure taga seisab väga palju. Loodame siin ka Haridusministeeriumi abile, kas või Tehnikaülikooli teadlaste kaasamiseks.

Paratamatult väheneb lähiaastatel haridustöötajate arv. Olgu lisatud, et Ida-Saksas haarab koondamine üht kolmandiku haridustöötajast. Ametisse jäävad eelkõige vahetult õpilastega töötavad inimesed. Paljud ametimehed, vahendajad, metoodikud, nõunikud jne peavad leidma endale uue töökohta. Küllap nad oleksid isegi vajalikud, kuid meie vaesus dikteerib päris karmid otsused. Õpetaja peab harjuma ise enda kallal töötama. Meie head saksa kolleegid ütlesid hiljuti, et sealsed õpetajad on fanaatiliselt tööle asunud. Töötud satub väga raskesse olukorda. Ja seda isegi rikkal Saksamaal. Arme loome illusioone, et Eestis teisiti läheb. Arvatavasti puudub koondamine eriti just ametikoole.

Nii või teisiti, praegu saab Eesti ametikoolidel olla vaid üks kontseptsioon: ellu jääda. Kui aga aastate pärast on Eesti ühiskond saanud tagasi tasakaalu ja majandus käib tõusuteel, siis saame juba rääkida ametikoolide tõelise kontseptsiooni koostamisest. Ja siis kuluvad ära ka Ants Tarraste põhimõtteliselt õiged lähtekohad.

PEEP LEPPIK,
Helme Kutsekeskkooli
õppealajuhataja,

Vanad töekspidamised purunevad

kogemusest.

Ants Tarraste väidab, et kutsehariduses on kolm esimest reformiaastat sisuliselt tühja jooksnud. Saan aru, et just kontseptsiooni puudumise tõttu. Tunneb, et elu on siiski keerulisem. Tunnistagem, et hetkel on Eesti ametikoolid (arvan, et ka tehnikumid ja kõrgkoolidki) määramatus olukorras. Kuid mitte kontseptsioonide puudumise pärast. Kõrged bussisõiduhinnad, kallid toit- ja ühiselamutaru ning aianud vallandamisest töökohtades (praegu näeme vaid õunagi!) on pannud sel kevadel põhi- ja keskkooli lõpetajad ning nende vanemad täiesti uude situatsiooni. Me ei tea, millised ametid muutuvad selle taustal eelistatuks, kui kaugele kooli sõidetakse, kui palju suudavad üldse õpinguid jätkata jne. Kõik endised töekspidamised on purune-

Praegu saab olla vaid üks kontseptsioon:
J Ä A D A E L L U

semate õppeplaanide projektide kallal. Kui minult küsitaks, kas need siis rahuldavad, vastaksin – ei. Uuenemine on protsess. Kannatõõrded koolielus ei too midagi head, edasi tuleb liikuda samm-sammult. Eluliselt tähtis on ka, et reformid algaksid võimalikult "alt".

Veebruaris ütles üks Haridusministeeriumi vastutav töötaja, et uute õppeplaanide kallal töötavad vaid põllumajanduskoolid, teised mitte. Arvatavasti praegu

hennid kasutatakse.

See kõik ongi ühe ametikooli uuenemine. Vaiduste, raskuste ja tööga liigutakse pisikeste sammude haaval edasi. Meile näib, et teisiti pole see praegu võimalik.

Raskused on aga tohutud. Erakordselt keeruliseks näib uuel õppeaastal kujunevat kutseprobleem. Maal asuvad põllumajanduslikud ametikoolid ja tehnikumid on sotsialismitavade kohaselt ehitatud suurte ebaõko-

Milline võiks olla kutsekoolide ja kutsekeskkoolide tulevik?

Kutsun lugejat arutlema kõigi praegustes haridusdokumentide projektides kutseõppeasutusteks nimetatud koolide arenguvõimaluste üle. Juttu tuleb tööliskutseid andvatest koolidest, sõltumata nimest või töökorraldusest. Viimased kaks ei tarvitse omavahel mingil moel seotud olla.

Ühiskond, kuhu liigume, erineb eelnenust arvatavasti oma mitmekesisuse poolest. Inimestele tuleb võimaldada igas olukorras valikuid. Nii ilmuvad omalaadised koolid, mis peavad vastama ainult kõige üldisematele Haridusministeeriumi kehtestatud nõuetele. Neist olulisim on lõpetajate teadmiste ja oskuste vajalik tase.

Ühtne võiks olla kutsetunnistuste vorm. Hea oleks, kui kutsete omistamisega tegeleks hoopiski mõni kooliväliline asutus. Arvatavasti ei suudeta seda aga veel niipea teha. Seni on kutseksamite korraldamine ja kutseokumentide vorm koolide mure.

Kehtestatavad haridusdokumentid peaksid lubama koolide mitmekesisust igaüht konkreetselt nimetamata. Nii võiks seadustes ja määrustes fikseerida ainult kaks kutseõppeasutuste põhitüüpi: kutsekool ja kutsekeskkool. Nimi ja õppekorralduse valik jääks iga kooli otsustada. Millega poolest erinevad need kaks koolitüüpi?

1. Kutsekoolides omandatakse sõltumata eelharidusest ainult tööliskutse. Õppetöö korralduse huvides on vaja moodustada eri rühmad põhikooli ja keskkooli lõpetanutele. vajaduse korral on ka õppeaeg erinev.

Sõltuvalt sellest, kas lõpetaja sooritab

kutseksamid edukalt või mitte (õpilasel olgu ka õigus loobuda eksamitest), antakse talle üks kahest kutsetunnistusest (näiteks abiaednik või aiatööline).

2. Kutsekeskkooli nimi on meil kahjuks teises tähenduses juurdunud, kui tänases artiklis mõeldakse. Senised kutsekeskkoolid olid sisuliselt ikka kutsekoolid, kus mingil määral ka üldaineid õpetati. Kõnesolevad kutsekeskkoolid on aga üldhariduskoolid, kus valik- ja vabaainete raames, aga ka puhkuse lühendamise arvel õpitakse töökutse kutsekoolides kehtivate programmide järgi. Arvatavasti ei saa selliseid õppeasutusi olla kuigi palju, sest üld- ja kutsehariduse tasakaalustatud õpetamine ühes koolis on raske ülesanne. Ometi peaks haridusseadusandlus looma ka selliste koolide tegutsemise voi-

natab üks kahest – kas üld- või kutseharidus. Seda aitaks vältida välisliikmete (esindajad Haridusministeeriumist, eriala spetsialistid) osavõtt lõpueksamite komisjonidest ja eriti kahe haridusdokumendi lahusus. Lõputunnistus antagu ainult neile, kes sooritavad teiste keskkoolidega samaväärsed lõpueksamid, kutsetunnistus aga samadel alustel kui kutsekoolides.

Väga oluline on, et kutsekeskkooli juures tegutseks ka sama eriala kutsekeskkooli rühm. Sel juhul saaksid need kutsekeskkooli astunud, kes õppeaasta vältel jäävad hätta üldainetega, üsna valutult üle minna kutsekooli, et omandada soovitud eriala elukohta vahetamata.

Humaanne ühiskond peab võimaldama noortele tasuta esmase kutsehariduse. On loomulik, et kutsekoolide finantseerimise, neile vajalike õppemajandite ja –töökodade majandamine peab jääma riigi kanda. Pealegi tugineb paljudel elualadel kõrgem kutseharidus tööliskutsele. Olen veendunud, et vähemalt põllumajanduskõrgkooli astujatel tuleb nõuda erialast kutseharidust.

Räpina Sovhoostehnikumi alustasime üldaloodud põhimõtetele vastava õppeplaaniga 1991. aasta sügisel aianduskeskkooli 10. klassi (meil la kursuse) koolitamist. Õppeplaanis on üldaineid keskkoolide tüvihariduse mahus. Eriainetest õpitakse aiandusmaterjale (peamiselt taimeliigid ja –sordid), suviti praktilisi aiatöid. Kolmandal kooliaastal on kavas korraldada lõpueksamid samal ajal ja samadel põhimõtetele kui keskkoolides. Pärast seda jätkub erialane praktika, mis lõpeb abiaedniku kutseksamiga

Kutsekoolide
alalhindamine meenutab
suu juuri tuhniya looma
mõtiemist, kes kinnitas:

Tamm mulle tarbetuna
näib,
ning kui ta kõduneb, ei
sellest kahju teki,
mind huvitavad tõrud,
neist saan selga peki.

maluse. Koolide nimed tuleb konkreetses erida (näiteks aianduskeskkool) nagu endisaegadel. Kutsekeskkoolides täisväärtusliku tüvihariduse andmist hõlbustab nende kättesaadavus Haridusministeeriumi süsteemi. Siiski on oht, et kan-

juulis. Kontrollitakse aiandusmaterjalide tundmist ja praktilisi tööoskusi.

Õppeplaanide rakendamiseks kavandatud kujul vajame Haridusministeeriumi abi, luba meil keskkoolide omandanutele keskkooli lõputunnistus välja anda, rakendada kaht eri tasemega kutsekooli lõputunnistust (kutseksamite sooritanutele ja mittesooritanutele) senise tehnikumidiplomi asemel ning nende dokumentide ametlikult kehtivaid vorme. Sisulise tuge saame tõenäoliselt hakkama, kuid kindlasti tuleks kasuks Haridusministeeriumi abi uue õppeplaanide rakendamise ajal.

Arvatavasti suureneb lähiaastatel kutseõppeasutuste osatähtsus. Ühiskonna kriisiperioodidel peab igaüks juba varases nooruses suutma end ise elatada, mida võimaldavad kutsekoolides omandatud tööoskused. Haridusministeerium peaks hoolitsemata seni funktsioneerivate ja ühiskonnale vajalike erialadega kutseõppeasutuste säilitamiseks eest.

Väljaande "Kutseõppeasutused 1991" andmetel on Räpina tehnikum Eestis ainuke kool, kus põhikooli lõpetanu saab õppida aiandust. Eesti Põllumajandusülikoolis levinud vaadete kohaselt (abistame EPMÜd aiandustundengitele töökutse andmisel) ei ole tulevikus põhikooli lõpetanutel enam kohta meie koolis. Sellega ei saa kuidagi nõustuda. Aianduskõrghariduse andmine ei tohi küll toimuda madalama kutsehariduse arvel.

JAAN KIVISTIK,
Räpina Sovhoostehnikumi
õpetaja

Pedagoogiline kraadiharidus TUs

Tartu Ülikool pakub magistri- ja doktoriopet pedagoogikas (hariduskorraldus ja haridusteooria).

Hariduskorraldus haarab neid valdkondi, mis on seotud pedagoogilise protsessiga, õppimise ja õpetamise probleemidega, haridus- ja koolikorraldusega, kasvatus- ja arenguküsimustega. Haridusteoorias käsitletakse haridusteoreetilisi valdkondi.

Magistrikoostöö aluseks haridusteaduste valdkonnas on õppetöö 80 õppenädalat (kaks õppeaastat).

Esimesel õppeaastal on töö seminaride ja loengute vormis. Teisel õppeaastal vormistatakse ja kaitsakse **dissertatsioon**.

Ootame kõiki, kellel on kõrgharidus ja õpetajakutse.

Läkitage avaldus Tü rektori nimele: **TÜ pedagoogikakeskus, Ülikooli 18** Kuni 29.mai-ni saabunud avaldused võtame arvesse 1992.a magistratuuri komplekteerimisel (lisada kõrghariduse ja õpetajakutse dokumentide ärakirjad). Soovitav on kirja panna lühilülevaade oma pedagoogilisest tööst, võimaliku uurimissuuna põhendus.

TÜ pedagoogikakeskus

Tartu Õpetajate Seminar

Tartu, Salme 1a

1992.a võetakse keskkooli lõpetanuid päevasesse osakonda järgmistele erialadele:

1) klassiõpetaja (1.-6.kl) - õppeaeg 3 aastat ja 10 kuud;

2) muusikaõpetaja ja lasteaia muusikakasvataja - õppeaeg 3 aastat 10 kuud.

Nõutav muusikaline eelharidus (lastemuusikakool, muusikaklass). Seminari lõpetajad omandavad rakendusliku kõrghariduse. Avaldusi võetakse vastu 24.juunist 14.augustini. Vastuvõeteksamid toimuvad 17.-22.augustini.

Klassiõpetaja erialal: 1) eesti keel - kirjalik (ümberjutustus ja etteütetus); 2) matemaatika - kirjalik; 3) kutsesobivuse eksam - vestlus eesti ja võõrkeeles; musikaalsuskatse.

Muusikaõpetaja ja lasteaia muusikakasvataja erialal: 1) eesti keel - kirjalik (kirjand); 2) solfedzo - kirjalik ja suuline; 3) kutsesobivuse eksam.

Eelkonsultatsioonid muusikas 10.-14.augustini. Edukalt õppijatele makstakse stipendiumi. Seminaril on ühiselamu.

Soovijatel esitada järgmised dokumendid: a) avaldus; b) kooli lõputunnistus; c) arstiõend (vorm 086/y); d) 4 fotot (3x4 cm).

Täiendavat informatsiooni saab aadressil EE2400 Tartu, Salme 1a, tel 3 40 42.

TEADAANNE

Tallinna Konservatooriumis toimub koolimuusika erialapäev laupäeval, 16.mail kell 10-17. Vabaduse pst 130 aulak. Kavas on informatsioon ja konsultatsioonid sisseastujatele (solfedzo, dirigeerimine, klaver). Kontserdi annavad tänavused lõpetajad.

K O O L M E I S T E R N U T A B

Eduard Vilde

E L U J A L O O M I N G

E.Vilde sündis 1865.a Püdiveres. Tema isa oli mõisa tallimees. Vilde nägi juba noorpõlves ära talupoegade ja mõisnike vahekorra. Õppis tundma ka nende elu-olu ja nägi, kuidas talupojad kartsid mõisahoonet. Alguses õppis ta saksa keelt kodukoolis, siis läks ta 10.aastaselt Tallinna õppima ja sai saksa keele selgeks. Keskkooli ta ei pääsenud kuna ta katse Ameerikasse sõita kukkus läbi. Läks ta Keila lähedale, kus ta ise oli mõisriik. Juba 18.aastaselt kirjutas ta raamatu "Mahtra sõda", siit algas tema

kirjanikutee. Ta tegi kaasa paljudes ajakirjades. E.Vilde reisis väga palju, ta on ära käinud Ameerikas, Inglismaal, Saksamaal, Itaalias, Soomes, Rootsis jm. 1933.aastal suri ta Tallinnas.

Ilmusid Vilde triloogia: "Mahtra sõda", "Külma-le maale", "Prohvete Maltsvet".

Jutustused: "Kuidas Anija mehed Tallinnas käisid", "Musta mantliga mees", "Triloogia".

III perioodil ilmusid põhiliselt näidendid: "Pisuhänd", "Mäeküla piimamees", "Side".

Ajaloopäevad järgmisel aastal

28.aprillil EHAs toimunud ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse nõukogu koosolekul oli põhiküsimuseks õpilaste ajaloopäevade korraldamine. Nimetus "ajaloo-päevad" on meie koolielus küllalt uus, sest alles eelmise aasta märtsis toimusid Tartus koolinoorte I üle-eestilised ajaloopäevad. Varem nimetati õpilaste ajaloolast võimeteproovi ajaloo-olümpiaadiks, mida korraldati 1966.aastast. Kõigil olümpiaadidel kontrolliti õppurite teadmisi viktoriiniiga. Eelmisel aastal prooviti noorte võimeid teisiti - tuli teha kirjalik töö Eesti Vabariigi (1918-1940) ajaloo, kusjuures võis kasutada kaasavõetud kirjandust (vt ÕpL nr 14, 1991).

Viimasel nõukogu koosolekul arutati ajaloopäevade korraldamise aega, teemat ja kohta.

Üle-eestilise voor toimub 1993.a märtsis Tallinnas. Võisteldakse kolmes vanuserühmas: I - põhikooliõpilased (8. ja 9.kl); II - 10. ja 11.kl; III - 12.kl. Osaleb kuni 120 õpilast (linna- ja maakondade paromad).

Õpilaste teadmisi tahetakse selgitada testiga ning essee kirjutamisega. Üldteema on **rahvuslikud liikumised ajalooos**. Näiteks kirjaluks tööks võib va-

lida "Võrdle rahvuslikku liikumist Eestis ja Lätis 19.sajandi teisel poolel"; "Rahvuslik liikumine möödunud sajandil Irimaal ja Eestis"; "Rahvuslik liikumine USA-s ja Canadas" jm. Põhiküsimused on suvalised, ent tegelikult peaksid õpilased olema valmis kirjutama rahvuslike liikumistega seonduvast Euroopas (ka Venemaal) ja Ameerikas 19. ning 20.sajandil. Põhjalkumaid teadmisi eeldatakse Eesti ajalooos.

Ajaloopäevade juhend ja võimeteproovi ettevalmistuseks vajaliku kirjanduse nimestik peaks valmima uue õppeaasta alguseks. Ajalooõpetajatel palutakse oma arvamusel ajaloopäevade sisu ja vormi kohta teatada EHAsse (Tallinn, Sakala 23, tel 68 30 83, Sulev Valdmaa).

Nõukogu koosolekul arutati põhikooli kontsentriilist ajalooõpetusprogrammi. Leiti, et lähitulevikus tuleb kontsentriilisele õpetamisele üle minna (sellist õpetusvormi on varemgi kasutatud). Ettevalmistused selleks on alanud TPU Kasvatusteaduse Instituudi sotsiaalainete laboris (juhataja Silvia Oispuu) ja EHAs.

FRANTS KUPP

Vene kooli mittetraditsiooniliste arenguprogrammide ja -stsenariumide konkurs

Konkursi eesmärgid:

1) välja töötada vene kooli arengu originaalsed, teaduslikult põhjendatud programmid ja stsenariumid, mis oleksid aluseks vene hariduse üldise arenguprogrammi koostamisel Eestis;

2) kaasata pedagoogilisi kollektiive, üksikõpetajaid, pedagoogikateadlasi, rahvuslike kultuurühendusi ja kõiki huvitatud organisatsioone vene hariduse uuendamisele Eesti Vabariigis;

3) toetada innovatsioonilisi muutusi vene koolis, üldistada loominguliselt töötavate õpetajate, pedagoogiliste kollektiivide kogemusi ja aidata neid koole, kes pole suutnud veel oma arenguteed leida;

4) stimuleerida vene ning kogu muukeelse hariduse uuendamist Eesti Vabariigis, selle etappiisilist integreerimist Eesti ühiskonda ja Eesti haridussüsteemi, aga ka adapteerimist Euroopa kultuuri.

Konkursi tingimused

■ Osa võtma on oodatud õpetajad, pedagoogilised kollektiivid, pedagoogikateadlased ja teiste alade loomingulised töötajad, teadusorganisatsioonid ja ühendused, firmad ja fondid.

■ Konkursi alla kuuluvad:

- vene hariduse arendamise üldprogrammid Eestis;
- regionaalsed haridusprogrammid ja stsenariumid;
- üksikute koolide ja pedagoogiliste kollektiivide (samuti teiste õppeasutuste) arenguprogrammid ja stsenariumid;
- mittetraditsioonilised õppeplaanid ja programmid, õppe-metoodiliste komplektide projektid;
- pedagoogilise kaadri ettevalmistamise ja ümberõppe programmid ja projektid vene koolide tarbeks;
- infrastruktuuri elementide loomise projektid vene

hariduse arengu toetamise eesmärgil.

■ Programmid ja stsenariumid peavad arvestama Eesti Vabariigi ühiskondlik-poliitilist ja kultuurhariduslikku olukorda.

■ Esitatud töodes on vaja välja tuua probleemiasetus; eesmärgid ja ülesanded; uuenduse subjektid; eesmärgi realiseerimise tingimused; etapid; eeldatavad vahed- ja lõpptulemused; projekti, stsenariumi, programmi (teostamise) realiseerimise juhtimise süsteem.

Arenguprogrammidele ja stsenariumidele antakse eksperthinnang, need on aluseks vene koolide innovatsioonilise tegevuse ja enesemääramise kaardi koostamisel, millega antakse võimalus tutvuda kõikidel sellest huvitatud asutustel, teadus-pedagoogilistel kollektiividel ja Eesti Vabariigi üldsusel. Eesti Õp-pekirjanduse Keskusele tehakse ettepanekud avaldada paremad tööd. Võitnud töödele kindlustatakse sihtfinantseerimine Eesti Vabariigi hariduseelarvest. II ja III kohale on ette nähtud ergutuspreemiad.

Vabas vormis tööd 5-10 masinakirjaleheküljel esitada varjunime all 2 kuu jooksul pärast määruse avaldamist aadressil Tallinn EE0105, Sakala 23, EHA, "Konkurs". Lisada autori(te) andmetega ümbrik, millele on märgitud teema. Lisainfo võib saada aadressil Sakala 21, tuba 36 või tel 42 51 11, 68 49 55 (E.Gretškina); 47 53 52 (I.Birjukova) Tallinnas ning 3 78 36, 3 41 68 (L.Aleksina) Tartus või Eesti Vabariigi Haridusministeeriumis, Tallinn, Pronksi 3, tel 43 77 83 (N.Lapikova); 43 77 78 (L.Suljeva); 43 79 69 (N.Parol).

EV Haridusministeerium
Eesti Hariduse Arenduskeskus
Vene-Eesti teaduslik-hariduslik ühendus

ÕNNITLEME

Velli Seppandi, Tapa 1.Kk endine kauaaegne õpetaja, 90.sünnipäeval.

Elfriede Rannamaa, Raiküla EIK kauaaegne õpetaja, 70.sünnipäeval.

Virve Saul, Puurmani Kk endine õpetaja, 65.sünnipäeval.

Olga Aana, Palupera Põhikooli õpetaja, 60.sünnipäeval.

Lydia Lepanen, Tapa 1.Kk kauaaegne õpetaja, 60.sünnipäeval.

Silvi Saar, Ülemõisa Algkooli kauaaegne juhataja, 60.sünnipäeval.

Aino Suurkusk, Pärnu lastekodu kasvataja, 60.sünnipäeval.

Helve Veiksar, Tõrva Kk kauaaegne õpetaja, 60.sünnipäeval.

Virve Volter, Tapa 1.Kk kauaaegne õpetaja, 55.sünnipäeval.

Mai Eplik, Türi 1.Kk õpetaja, 50.sünnipäeval.

Malle Kivi, Tihemetsa Sovhoostehnikumi õpetaja, 50.sünnipäeval.

Helga Mirka, Suure-Jaani Kk kauaaegne õpetaja, 50.sünnipäeval.

Tiiu Pärn, Tallinna Pelgulinna Kk õpetaja, 50.sünnipäeval.

Võimalus

mõõtu võtta

Kui kellelgi tekib soov enda või oma õpilaste joonistamisest hinnata, siis tasub küli sisse astuda Laste Loomingu Majja, kus 4.mail avati Pelgulinna Keskkooli kunstiklasside lõpetajate tööde näitus. Nimelt on eksponeeritud 9. ja 12.klasside õpilaste joonistused, joonised, maalid, graafika, keraamika, mille liigi igaüks ise valinud põhikooli või keskkooli lõpuhinde saamiseks. Lõputööde kaitsmine toimub 15.mail Laste Loomingu Majas kõrge komisjoni ees. Seekordne väljapanek ei koosne ainult väljavalitute tödest, vaid igaüks pidi rahva ette astuma ja oma võimekust tõestama. Taieseid võib vaadata 17.mai. Pärast kaitsmist jäävad paremad tööd kooli fondi, ülejäänud saavad tegijad tagasi - mälestuseks või uude kooli pürgimiseks. Näituse külastaja aga saab pildi Pelgulinna Keskkooli kunstiklassides tehtust ja nõudmistasemest.

MAIMO KALMET

"Õpetajate Leht" nõrdinud

Nii ilus pilt, kui meil kuninganna Silviast saada õnnestus - ja ära solkisid! (Ära vaata eelmise nädala ÕpLi!) Trükituna jäid kuninganna asemele vaid mustad laigud, nii et lõhnaks justkui rahvusvahelise skandaali järele...

Kes on süüdi? Trükkijad-mehed mitte - trükiplaadil ei saa enam midagi muuta. Plaaditegijad ka mitte - pildi kvaliteet tuleb selline, nagu ta positiivil on. Positiivi tegijad ei saa samuti patuoinaks tembeldata - film olevat vilets, lausa praak.

ÕpL mõistagi protesteerib, aga mis sellest kasu. Pealegi - eks võta kinni, kelle vastu sa siin üldse protesteid!

Toimetus

EESTI HARIDUSMINISTEERIUMI JA HARIDUSTÖÖTAJATE A/J VABARIIKLIKU LIIDU AJALEHT

Toimetuse kolleegium: V. Aava, V. Eksta, V. Haamer, F. Kupp, A. Meerits, J. Om, A. Paavo, T. Penjam, H. Rannap, A. Savik, J. Sepp, E. Siim, E. Talpsep.

Peatoimetaja J. SEPP 60 27 69, peatoimetaja asetäitja ajalehe alal T. PENJAM 44 98 46, peatoimetaja asetäitja ajakirja alal V.EKSTA 44 36 96, vastutav sekretär F.KUPP 44 98 46, keeleteimetaja S.TOHVER 66 65 23, kunstitoimetaja TIINA SOO 66 65 23, tehniline toimetaja O.LEIDMAA 66 65 23.

TOIMETUSE ADDRESS JA OSAKONDADE TELEFONID: 200031 Tallinn, Toompuiestee 30, sekretär (üldinformatsioon) 66 65 23; pedagoogika- ja teadusosakond 66 65 23; poliitikaosakond, humanitaarainete ja esteetilise kasvatus osakond, koolikorralduse osakond, töökasvatuse ja õhtukoolide osakond, algõpetuse ja koolieelse kasvatus osakond 44 21 55.

Väljaandja kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. Ajakirjandustrükikoda, Tallinn, Pärnu mnt 67a. "Õpetajate Leht" ilmub igal laupäeval. Üksiknumbri hind tellijale 46 kop. Tellimishind poolaastaks 12 rbl., kvartaliks 6 rbl. Trükipoognaid 2. Trükiarv 5500. Tellimise nr 1815

Tellimise indeks 69783